

LOB op Het Nieuwe Eemland

Het Nieuwe Eemland
Gymnasium | Vwo | Havo | Mavo

Schooljaar 2020-2021
Afdeling vwo en gymnasium

LOB op het Het Nieuwe Eemland

Schooljaar 2020-2021, afdeling vwo en gymnasium

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Visie en theoretische achtergrond	4
3. Een doorlopende leerlijn	8
4. LOB werkplan	12
5. Loopbaancompetenties	24
6. Rollen en taken	26
7. Professionalisering	29
8. Externe contacten	30
9. Aandachtspunten schooljaar 2012-2021	31
10. Literatuurlijst	32
Bijlage 1: overzicht persoonlijk portfolio	34
Bijlage 2: de opdrachten op volgorde portfolio	36
Bijlage 3: belangrijke data voor het keuzetraject 2020-2021	119
Bijlage 4: voorbeeld planning coachles profielkeuze	120
Bijlage 5: profielschets decaan	121

1. Aanleiding

"Waar staan wij eigenlijk met LOB en waar willen we naar toe als school? Hoe geef ik handen en voeten aan LOB binnen mijn school? Welke LOB-activiteiten kunnen wij ontwikkelen en welke rollen en taken zijn er te onderscheiden? Hoe kunnen we slim samenwerken met het vervolgonderwijs en hoe betrekken we ouders bij LOB?"

Bovenstaande tekst las in een flyer van de VO-raad over de online leergang loopbaan oriëntatie en -begeleiding (LOB). Volgens de flyer maak je tijdens de leergang in een aantal modules kennis met allerlei zaken die te maken hebben met LOB. Onder andere onderwerpen als een doorlopende leerlijn en het opstellen van de LOB-werkplan zouden aan bod komen.

Daarnaast zijn we als school druk doende met onderwijsvernieuwingen en per ingang van schooljaar 2020-2021 moeten die daadwerkelijk vorm gaan krijgen. We hebben samen een collectieve ambitie geformuleerd ¹. Deze staat op de volgende pagina onder het kopje "algemeen".

De uitwerking van de collectieve ambitie is als volgt geformuleerd: "Onze leerlingen beschikken aan het einde van hun schooltijd over een stevige kennisbasis en een set aan waardevolle vaardigheden voor de toekomst. We bereiden de leerlingen voor op een zelfstandig leven in de huidige en toekomstige samenleving. De school draagt bij aan de identiteitsontwikkeling van de leerlingen en helpt hen na te leren denken over hun drijfveren en ambities, om te leren reflecteren en om begrip voor de opvattingen en keuzes van anderen te hebben (burgerschap, socialisatie). We leren leerlingen om eigenaar te worden van hun eigen leerproces, om zelf leerdoelen te formuleren en te reflecteren, inzicht te krijgen in hun eigen leerstijl, doelgericht en zelfstandig te werken aan een leervraag en andere strategieën om zich een leven lang nieuwe kennis en vaardigheden eigen te kunnen maken." De rol van LOB in dit geheel is dus duidelijk.

Ik wil met dit stuk de opzet van het LOB op het vwo theoretisch onderbouwen, de doorlopende leerlijn schetsen, een inventarisatie geven van de activiteiten, de loopbaancompetenties behandelen, ontwikkeling van de loopbaancompetenties bekijken en de rollen en taken met de daarbij behorende competenties helder neerzetten.

Amersfoort, september 2020

Henk Heerdink

2. Visie en theoretische achtergrond

Inleiding

Hieronder is het theoretisch kader beschreven waarbinnen het LOB op het vwo op Het Nieuwe Eemland wordt vormgegeven. Eerst wordt de algemene visie van de school omschreven en vervolgens de visie op LOB. Daarna volgt de theoretische achtergrond.

Algemeen

“Het Nieuwe Eemland wil een veilige, stimulerende en betrokken leeromgeving zijn, waar leerlingen met behulp van een eigentijds en uitdagend programma, persoonlijke begeleiding en heldere afspraken in samenwerking met docenten en andere leerlingen werken aan een sterke kennisbasis, persoonlijke groei en maatschappelijke betrokkenheid, waardoor ze vol vertrouwen en goed voorbereid hun toekomst tegemoet gaan.”¹

Visie van school op LOB

Het doel van LOB is dat de leerling enerzijds een duidelijk beeld van zichzelf krijgt en anderzijds een opleiding en/of beroep vindt dat daarbij aansluit.^{2,3} We streven ernaar leerlingen in staat te stellen eigen keuzes te maken, uitgaande van eigen kwaliteiten en beperkingen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen keuze. Dit komt ook duidelijk terug in de collectieve ambitie die in hoofdstuk 1 is benoemd.

Fasen in profiel- en studiekeuzetraject

Een duidelijk beeld van zichzelf krijgt de leerling door te ontdekken wie hij^a is, wat hij kan, wat hij graag zou willen en hoe hij daar kan komen. Dit is een ontwikkelingsproces dat de leerling moet doorlopen. Een Amerikaanse praktijkuitwerking voor het algemeen voortgezet onderwijs van dit ontwikkelingsproces gebaseerd op Super, is afkomstig van Healy. Taborsky onderscheidt de volgende fasen^{4,5,6,7,8}:

- 1: signaal oppakken
- 2: keuzesituatie onder ogen zien
- 3: oriënteren en verkennen
- 4: vergelijken en verdiepen
- 5: beslissen
- 6: de uitvoering

Het proces zal niet altijd in deze volgorde verlopen. Soms moet de leerling een stapje terug, wanneer hij bijvoorbeeld tijdens het vergelijken merkt dat er misschien nog andere alternatieven beter zouden moeten worden bekeken. De leerling ziet dus dat het een proces is om tot een keuze te komen. Ook is het van belang dat de leerling zich bewust is van de valkuilen van de verschillende fasen om zo uiteindelijk tot de best passende keuze te komen.

---

^a Waar hij staat, kan ook zij worden gelezen.

De fasen van het proces

Als een leerling een profiel of vervolgopleiding moet gaan kiezen, is dat een heel proces. Sommige jongeren vinden dit zo moeilijk, dat ze het kiezen uitstellen. Anderen kiezen overhaast om niet in onzekerheid te hoeven blijven. Om ook nog ná de keuze blij te zijn met de stap die je gezet hebt, is het belangrijk **alle** fasen van een keuzeprocess te doorlopen. Taborsky onderscheidt deze fasen ^{6,7,8}:

1. Signaal oppakken: het bewustwordingsproces ofwel het besef te moeten kiezen.

“Willen zien dat men zich in een keuzesituatie bevindt.” ^{6,7,8}

In deze eerste fase ontstaat het besef bij de leerling dat hij moet gaan kiezen. Belangrijk is dat de leerling zich dit nu voor het eerst echt gaat beseffen en er ook aan toegeeft. Voor veel leerlingen die starten met hun keuze oriëntatie is een vervolgopleiding nog zo ver weg dat ze zich moeilijk op die keuze kunnen richten. Dit is dus ook de eerste valkuil: leerlingen leggen de keuze naast zich neer. Bij de profielkeuze speelt deze valkuil minder omdat de termijn die van toepassing is een stuk korter is. Door tijdens de profielkeuze al nadrukkelijk stil te staan bij de mogelijke consequenties voor vervolgopleidingen, kan deze eerste fase al in de derde klas van havo en vwo starten.

2. Keuzesituatie onder ogen zien: acceptatie van de keuzeonzekerheid.

“In dit stadium gaat het om accepteren van de onzekerheid die de keuzesituatie oproept. De kiezer die zich openstelt voor de keuzetaak beseft dat dit actieve inzet, actief zoeken van hem vraagt, maar anderzijds ook het verdragen van een periode van keuzeonzekerheden”. ^{6,7,8}

De leerling zal moeten accepteren dat kiezen onzekerheid met zich meebrengt, zodat hij zich actief kan gaan inzetten voor de oplossing van het keuzeprobleem. De leerling moet nu leren omgaan met de onzekerheid van het moment: hij weet misschien nog niet naar welke informatie hij op zoek is, alleen dat er “iets” moet gaan gebeuren. De vraag “wat nu?” kan nog niet worden beantwoord. Althans nog niet in de zin dat er al direct een oplossing voor is. De vraag “Wat nu?” kan wel procesmatig worden opgevat namelijk in de zin van “Welke stap moet ik nu gaan doen?” Dit is dan de start van fase 3.

Omdat het gevoel van onzekerheid voor veel leerlingen niet prettig is, is er kans op een valkuil dat de leerling zich snel vastlegt op een oplossing en zo onzekerheid vermijdt: “Mijn nicht studeert in Groningen en zij zegt dat ik het beste psychologie daar kan gaan doen en eigenlijk lijkt me dat wel leuk”.

3. Oriënteren: vrijblijvend exploreren (verkennen).

“Als de kiezer zover is dat hij de keuzealternatieven ziet, dan komt hij in het derde stadium van het keuzeprocess.” ^{6,7,8}

De leerling gaat zich nu breed oriënteren, maar zonder al conclusies te trekken. De leerling denkt na over de belangrijkste wensen en ideeën. De verschillende mogelijkheden worden vrijblijvend onderzocht. De leerling probeert zich te verplaatsen in een keuzemogelijkheid, in hoe het zal zijn, en probeert zich voor te stellen wat het zal betekenen om een alternatief echt te realiseren. Op die manier kan de leerling vanuit verschillende gezichtspunten de alternatieven bekijken.

De vragen “wat kan ik” en “wat wil ik” zijn nu erg belangrijk. Gebrekkige zelfkennis kan dus nu een valkuil zijn. Als de informatie die leerlingen opdoen niet wordt gekoppeld aan “wat betekent dat voor mij” dan bestaat het gevaar van (te) oppervlakkig informatie scannen of “alles lijkt me wel leuk”; leerlingen blijven zoeken en houden alles open.

4. Vergelijken en verdiepen: inschatten van de keuzealternatieven.

"Dit is een stadium van kritisch bezinnen, vergelijken en bepalen van prioriteiten. In dit proces is de bepaling van de haalbaarheid van een keuzealternatief een belangrijk aspect." ^{6,7,8}

De leerling gaat zich nu echt verdiepen in mogelijkheden. Hij probeert te beoordelen wat haalbaar is, welke risico's er zijn en welke onderdelen echt bij hem passen. De leerling kijkt of zijn beeld klopt met de dagelijkse praktijk. Hij ordent vervolgens alle informatie en hij krijgt de consequenties (voor- en nadelen), de vragen, twijfels en gevoelens erover in beeld. De leerling bepaalt/onderzoekt welke factoren van doorslaggevend belang zullen zijn bij de keuze. De verschillende keuzealternatieven worden dus met elkaar vergeleken en de belangrijkste criteria voor de leerling worden benoemd. Het helpt nu om met mensen te praten over het dilemma of de keuze waarvoor de leerling staat.

Door gesprekken en ervaringen kunnen nieuwe inzichten aan het licht/ naar voren komen of punten laten zien waaraan de leerling misschien nog niet heeft gedacht of onderbelicht heeft gelaten. Zowel rationele als gevoelsmatige aspecten spelen dus een rol.

Valkuil bij deze fase zijn bijvoorbeeld dat de leerling geen risico's wil nemen en dus geen keuzes wil uitsluiten of dat leerlingen geen beperkingen willen/kunnen accepteren. Soms blijft een leerling vasthouden aan een alternatief waarvan de haalbaarheid niet groot is. Zo weten veel leerlingen die geneeskunde willen studeren wel dat de kans groot is dat ze niet worden toegelaten, maar ze slagen er niet in om zonder oogkappen naar een alternatief te kijken.

5. Beslissen: de knoop doorhakken.

"Beslissen is: iets waarover verschil van gevoelens is voorgoed tot een einde brengen (Van Dale). Het verschil van gevoelens wordt omgesmeed tot een gevoel; ja, dat ga ik doen!" ^{6,7,8}

De overgang van 'niet weten wat je wilt' naar de overtuiging van 'Ik weet wat ik wil!' is moeilijk aan te wijzen. Tijdens de vergelijkingsfase is de leerling steeds meer overtuigd geraakt van wat hij wel en niet wil. Vaak valt de beslissing onbewust, om vervolgens uit te groeien naar een standpunt dat energie geeft en tot actie aanzet in de gekozen richting. Dit wil niet altijd zeggen dat de leerling er voor de volle 100% van overtuigd is, maar wel dat alles afwegende de leerling achter zijn beslissing kan staan. Door er met anderen over te praten wordt de leerling nog meer bevestigd in zijn keuze.

Een valkuil kan nu zijn dat de keuze aan anderen moet worden verantwoord: wat vinden mijn ouders ervan, ga ik toch niet liever naar Groningen waar mijn nicht zit enz.? Een andere valkuil is dat leerlingen blijven zoeken naar de perfecte keuze.

6. De uitvoering.

"Bij dit laatste stadium ervaart de kiezer dat een eenmaal genomen besluit energie geeft. Alsof een tot nu toe nog gesloten reservoir open is gegaan, voelt hij nieuwe kracht om zich voor de realisatie van zijn keuze in te zetten, initiatieven te nemen, eventuele hindernissen te overwinnen, verantwoordelijkheid voor de uitgevoerde stappen op zich te nemen.

Er is voldoende motivatie en vasthoudendheid aanwezig voor de uitvoering. "Ik moet dit bereiken", zegt de kiezer en meestal lukt dit hem ook." ^{6,7,8}

Als eenmaal de beslissing is genomen, geeft dit vaak een goed gevoel en veel energie. Obstakels die er eerst nog waren en die uitvoering van het besluit in de weg stonden, kunnen worden opgeruimd.

Praktische zaken rond aanmelding en studiefinanciering worden geregeld.

Doordat de leerling nu definitief een keuze heeft gemaakt en een en ander gaat regelen, betekent het ook dat de alternatieven definitief zijn uitgesloten. Een valkuil kan zijn dat leerlingen nu toch nog weer gaan twijfelen of een alternatief toch niet passender zou zijn geweest.

Hoewel de fasen hier netjes op een rij staan, verloopt het keuzeproces niet zondermeer in deze volgorde. Bijvoorbeeld wanneer de leerling tijdens het vergelijken er achter komt, dat een alternatief nog beter zou moeten worden onderzocht en dus weer de fasen van verdiepen herhaalt.

Wanneer leerlingen de fasen doorlopen, kunnen ze te maken krijgen met allerlei punten van aandacht. Hieronder staan er per fase een aantal omschreven in de vorm van valkuilen.

Fase	Aandachtspunt
1: signaal oppakken	<ul style="list-style-type: none"> - ontkenning keuzeprobleem - uitstellen - bij voorbaat opgeven
2: keuzesituatie onder ogen zien	<ul style="list-style-type: none"> - alles willen - blijven fantaseren over irreële alternatieven - vluchten; zich te snel vastleggen
3: oriënteren	<ul style="list-style-type: none"> - twijfel aan zichzelf - perfectionisme - gebrekkige zelfkennis
4: vergelijken en verdiepen	<ul style="list-style-type: none"> - geen risico's willen nemen - geen beperkingen kunnen/willen accepteren - geen prioriteit kunnen stellen
5: beslissen	<ul style="list-style-type: none"> - niet echt overtuigd - terugschrikken voor de consequenties - legitimatie aan anderen
6: de uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> - emotioneel nog niet voldoende gebonden aan de beslissing - verlieskarakter van het besluit niet echt accepteren - een van de beschreven fasen onvoldoende doorgewerkt

Leerlingen kunnen kennis nemen van deze genoemde punten. Door zich bewust te zijn van deze zaken die kunnen spelen bij de verschillende fasen van het keuzeproces, kan een leerling ook beter reflecteren op het eigen keuzeproces.

Bovenstaande methode gaat uit van het feit dat leerlingen in staat zijn goed over zichzelf na te denken en te reflecteren op nieuwe ervaringen. Op grond van recent neurofysiologisch en neuropsychologisch onderzoek wordt betwijfeld of leerlingen in staat zijn tot deze reflectieve vermogens.^{9,10} Het onbewuste speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming van een keuze.^{11,12} Anderzijds hebben veel studies aangetoond dat er een verband is tussen intelligentie en loopbaansucces¹³ en dat er dus wel sprake is van reflectieve vermogens bij jongeren. Ook blijkt dat het opdoen van ervaringen de reflectieve vermogens van leerlingen (en volwassenen) positief te beïnvloeden.^{14,15}

Daarom baseren we ons profiel- en studiekeuzetraject op het hier bovenstaande concept met de nadruk op het opdoen van veel concrete ervaringen.

3. Een doorlopende leerlijn

Nu de visie en het theoretisch kader duidelijk zijn, is een volgende stap deze te vertalen naar doelstellingen en activiteiten om zo een samenhang te creëren in het aanbod van LOB-activiteiten. Dit wordt zichtbaar in de doorlopende leerlijn.

De doelstellingen komen voort uit de 6 stappen van het keuzeprocess (zie hoofdstuk 2)

Loopbaancompetenties

Om deze doelstellingen te verwezenlijken heeft de leerling een aantal competenties nodig. Deze loopbaancompetenties zijn nodig om de eigen loopbaan te sturen.^{16,17} Er worden 5 competenties onderscheiden:

- kwaliteitenreflectie: de leerling is in staat om eigen kwaliteiten en unieke talenten die benut worden tijdens het leren en werken, te ontdekken en waarderen (Wie ben ik, wat kan ik?)
- motievenreflectie: de leerling is in staat om eigen wensen en waarden die van belang zijn tijdens het leren en werken, te ontdekken en waarderen (Wat wil ik, wat drijft mij?)
- opleidings / werkexploratie: de leerling is in staat om persoonlijke mogelijkheden en uitdagingen in studie en werk te onderzoeken. (Welk soort werk past bij mij? Welke opleiding past bij mij?)
- loopbaansturing: de leerling is in staat om initiatief te nemen en in actie te komen als om eigen ambities te realiseren. Ouders spelen hierbij een actieve rol. (Wat wil ik worden?)
- netwerken: de leerling is in staat contacten aan te gaan en te onderhouden om ambities te realiseren. (Wie kan mij daarbij helpen?)

Door leerlingen loopbaancompetenties aan te leren, leren zij reflectief, proactief en interactief met hun eigen loopbaan bezig te zijn. Ze zijn bezig met loopbaanleren. Dit loopbaanleren gaat het beste in een loopbaangerichte leeromgeving. Leerlingen moeten ervaringen opdoen, reflecteren op deze ervaringen en keuzemogelijkheden hebben om hun loopbaan sturing te geven. Deze ervaringen en het ontwikkel- en leerproces worden vastgelegd in een portfolio. Op deze manier kunnen de leerlingen en begeleiders continue het proces inzien, bijsturen en ervan leren.

Het vaardig worden in het benoemen van de competenties moet worden aangeleerd. Per schooljaar 2020-2021 gaan we hier actief mee aan de slag. Vandaar dat er een apart hoofdstuk is opgenomen over deze loopbaancompetenties. Zie hoofdstuk 5.

LOB-vormen

Tenslotte kan er ook naar de vorm voor LOB worden gekeken. Scholen hebben bij het vormgeven van LOB verschillende keuzemogelijkheden. Het SLO heeft een aantal 'LOB-varianten' onderscheiden. Die laten een spectrum zien dat loopt van LOB als een volledig op zichzelf staand onderdeel in het curriculum tot een volledig geïntegreerde vorm van LOB.¹⁸ De volgende varianten worden onderscheiden:

- O-variant: 'traditionele' LOB
- Variant 1: LOB via projecten
- Variant 2: LOB als apart vak
- Variant 3: LOB vormgegeven vanuit de vakinhoud
- Variant 4: LOB vanuit de vakken in samenhang

Per leerjaar is weergegeven van welke LOB-variant sprake is.

Ten slotte is per activiteit aangegeven welke verplichting de activiteit heeft:

- V= verplicht
- F = facultatief

	Belangrijke keuzemomenten:	Loopbaancompetenties	Doelstellingen:	Vorm:	Activiteiten:
leerjaar 2	<ul style="list-style-type: none"> NVT. 	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteitenreflectie motievenreflectie 	De school stelt zichzelf tot doel dat de leerling: 1: signaal oppakken	<ul style="list-style-type: none"> O - variant 	<ul style="list-style-type: none"> Introductie LOB (V) Introductie portfolio (V) Opdrachten met de nadruk op jezelf leren kennen (V) en kwaliteitenreflectie (V)
leerjaar 3	<ul style="list-style-type: none"> profielkeuze 	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteitenreflectie motievenreflectie opleidings / werkexploratie loopbaansturing 	De school stelt zichzelf tot doel dat de leerling: 1: signaal oppakken 2: keuzesituatie onder ogen zien 3: oriënteren en verkennen 4: vergelijken en verdiepen 5: beslissen 6: de uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> O - variant 	<ul style="list-style-type: none"> Methode Qompas (V) Voorlichtingsavonden ouders (Z) Decaanlessen over o.a. kiezen (V) Proeflessen van vakken, indien nodig (V) Voorlichting 4^e en 5^e klassers, indien nodig (V) Adviezen docenten (V) Docentenspreekuur onder andere bedoeld voor profielkeuze (F) ? Persoonlijke gesprekken, coach en/of decaan (V + F)
leerjaar 4	<ul style="list-style-type: none"> N.V.T. 	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteitenreflectie motievenreflectie opleidings/werkexploratie loopbaanstring 	De school stelt zichzelf tot doel dat de leerling: 1: signaal oppakken 2: keuzesituatie onder ogen zien 3: oriënteren en verkennen	<ul style="list-style-type: none"> O - variant 	<ul style="list-style-type: none"> Introductie studiekeuze, studies, HBO – WO, internetonderzoek (V) Opdrachten op gebied van kwaliteitenreflectie en motievenreflectie (V) Minimaal 1 LOB- activiteit (V) (open dag)

	Belangrijke keuzemomenten:	Loopbaancompetenties	Doelstellingen:	Vorm:	Activiteiten:
leerjaar 5	<ul style="list-style-type: none"> N.V.T. 	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteitenreflectie motievenreflectie loopbaansturing netwerken opleidings / werkexploratie 	<p>De school stelt zichzelf tot doel dat de leerling:</p> <p>1: signaal oppakken</p> <p>2: keuzesituatie onder ogen zien</p> <p>3: oriënteren en verkennen</p> <p>4: vergelijken en verdiepen</p>	<ul style="list-style-type: none"> O - variant Variant 2 	<ul style="list-style-type: none"> Opdrachten op gebied van motievenreflectie, opleiding / werkexploratie, netwerken en loopbaansturing (V) Minimaal 2 LOB- activiteiten (V) (open dag, meeloopdagen, proefstuderen enz) Eemlandstudievoorlichting (V) Rectors League (V) Beroepenmarkt (F) Voortgangsgesprek met coach (V) Gesprek met decaan indien gewenst (F) Workshop kiezen (decaan) (F) Workshop "Buitenland" (decaan) (Z) Studiekeuzetraining door extern bedrijf (F)
leerjaar 6	<ul style="list-style-type: none"> opleidingskeuze instellingskeuze 	<ul style="list-style-type: none"> kwaliteitenreflectie motievenreflectie loopbaansturing opleidings/werkexploratie netwerken 	<p>De school stelt zichzelf tot doel dat de leerling:</p> <p>3: oriënteren en verkennen</p> <p>4: vergelijken en verdiepen</p> <p>5: beslissen</p> <p>6: de uitvoering</p>	<ul style="list-style-type: none"> O - variant Variant 2 	<ul style="list-style-type: none"> Opdrachten op gebied van motievenreflectie, opleiding / werkexploratie, netwerken en loopbaansturing (V) Minimaal 2 LOB- activiteiten (V) (open dag, meeloopdagen, proefstuderen enz) Beroepenmarkt (F) Voortgangsgesprek met coach (V) Gesprek met decaan indien gewenst (F) Workshop "Buitenland" (decaan) (F) Studiekeuzetraining door extern bedrijf (F)

4. LOB werkplan

Op grond van het in hoofdstuk 2 geschetste theoretische kader en de doorlopende leerlijn uit hoofdstuk 3 is een LOB-werkplan gemaakt. Het werkplan geeft per leerjaar een overzicht van de activiteiten. Per activiteit is weergegeven wie wat doet en indien van toepassing welke middelen ervoor nodig zijn. Per activiteit is ook de doelstelling weergegeven met daarbij de fase/de fasen uit het keuzeprocess. De volgende 6 fasen zijn te onderscheiden:

- 1: signaal oppakken
- 2: keuzesituatie onder ogen zien
- 3: oriënteren en verkennen
- 4: vergelijken en verdiepen
- 5: beslissen
- 6: de uitvoering

Tenslotte is er een kolom met opmerkingen toegevoegd waarin bijzonderheden en aandachtspunten staan vermeld.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 2	• 1	• Introductie LOB met portfolio in Magister	• Mentoren en coaches • Leerlingen	• Decaan	• Okt	-	• Kennis maken met LOB Nadruk ligt op leren kennen van jezelf.
	• 1	• Een aantal opdrachten op het gebied van kwaliteiten- en motievenreflectie	• Leerlingen	• Mentoren / coaches	• Gedurende het schooljaar	-	• LIn maken van elke opdracht een kort reflectieverslag wat in het portfolio komt.
	• 1	• Voortgangsgesprekken	• Coaches / mentoren / ouders	• Leerlingen	• 4 keer per schooljaar		• LIn presenteren zelf eigen ontwikkeling: moet nog verder worden ingevuld op moment dat er meer over duidelijk is.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 3	• Profielkeuze	• Bijwerken website	• Ouders • Coaches • Leerlingen	• Decaan	• Sep	-	• Jaarplanning maken
	• 1	• Ouderavond: aankondiging en introductie profielkeuzetraject	• Ouders • Coaches	• Conrector, decaan	• Sep	-	• Uitnodiging verstuurt secretariaat
		• Bespreken keuzes en "beperkingen" enz.	• School	• Decaan en directie	• Sep/okt/nov	-	-
		• Introductie profielkeuze	• Coaches	• Decaan	• Sep-okt	• Computer	-
		• Instructie Qompas	• Coaches	• Decaan	• Okt - nov	• Computer en methode	• Bestellen materiaal
	• 1 t/m 6	• Werken met Qompas	• Leerlingen	• Coaches	• Nov-feb	• Methode	• Leerlingen werken onder begeleiding van de coach in een aantal coachlessen aan Qompas. Coach controleert het proces.
	• 1 + 2	• Introductie profielkeuze	• Leerlingen	• Decaan	• Nov	-	• Voor meer informatie: zie website
	• 1 + 2	• Aankondiging van de start van het profielkeuzetraject	• Ouders	• Decaan	• Nov	-	• Aankondiging van de start en introductie op oudermodule Qompas
		• Informatie avond over de profielkeuze	• Leerlingen • Ouders	• Decaan	• Nov	• Computer	• Uitnodiging verstuurt secretariaat
	• 1 t/m 3	• Qompas af t/m stap 3 - 4	• Leerlingen	• Leerlingen	• Dec	-	• Coach controleert

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 3	• 1 t/m 5	• Decaanlessen	• Leerlingen	• Decaan	• Jan-maart	-	• Lessen over o.a. kiezen, keuze op school, inhoud van vakken
	• 1 t/m 5	• Voorlichting vakken	• Leerlingen	• Vakdocenten	• Dec-maart	-	• Informatie over het vak in de bovenbouw
	• 4 t/m 6	• Proeflessen vakken, inden gewenst!	• Leerlingen	• Decaan en vakdocenten	• Feb	-	• Sommige lessen duren 35 en andere 70 minuten
	• 4 t/m 6	• Vakkenmarkt, indien gewenst en passend in rooster	• Leerlingen	• Leerlingen en decaan	• Feb	• Bv. boeken, werkstukken	• Leerlingen uit bovenbouw geven in speeddates informatie over vakken
	• 4 t/m 6	• Adviezen via Magister	• Leerlingen	• Vakdocenten	• Feb	-	• Werken aan eenduidige advisering van de vakken
	• 4 + 5	• Qompas af t/m stap 7	• Leerlingen	• Leerlingen	• Feb	-	• Coach controleert
	• 4 t/m 6	• Evaluatie activiteiten en inventarisatie van behoeften	• Decaan	• Leerlingen	• Feb	-	• Evaluatie van de activiteiten en inventarisatie wat leerlingen nog nodig hebben om voorlopige keuze te kunnen gaan maken
	• 4 t/m 6	• Inleveren voorlopige profielkeuze	• Leerlingen	• Leerlingen	• Feb	-	• Moet door ouders worden ondertekend
		• Leerlingen leveren keuze in samen met analyse over zekerheid profielkeuze	• Decaan	• Leerlingen	• Feb	-	• Leerlingen proberen voor zichzelf te omschrijven hoe zeker ze zijn van hun keuze: streven dat minimaal 75% zeker is.
		• Verwerken adviezen en keuze in een overzicht	• Leerlingen • Vakdocenten • Schoolleiding	• Decaan	• Feb/maart	-	• Overzicht van voorlopige keuzes en adviezen

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 3	4 t/m 6	• Ind. gesprekken	• Leerling	• Coach	• Maart/april	-	• Bespreken van de keuze, advies, cijfer
	• 4 t/m 6	• Docentenspreekuur?	• Ouders	• Vakdocent, coach, decaan	• Maart/april	-	• Bespreken van de keuze, advies, cijfer
	• 4 t/m 6	• Ind. gesprekken	• Ouders en leerling	• Coach en decaan	• Maart/april	-	• Op aanvraag van ouders • Op aanvraag van decaan wanneer er grote twijfels bestaan over de keuze in combinatie met de adviezen
	• 6	• Qompas af t/m stap 8 en downloaden rapport	• Leerlingen	• Leerlingen	April	-	• LIn downloaden het rapport en plaatsen deze in het portfolio in Magister.
	• 6	Inleveren definitieve profielkeuze	• Leerling	• Decaan	• April	-	
		• Verwerken definitieve keuze in een overzicht	• Leerlingen • Vakdocenten • Schoolleiding	• Decaan	• April	-	• Overzicht van definitieve keuzes met adviezen en voorlopige keuze
	• 5 + 6	• Ind. gesprekken	• Leerling en ouders	• Coach en decaan	• April-mei-juni	-	• Bespreken van de keuze, met veel negatieve adviezen
	• 5 + 6	• Ind. gesprekken	• Leerling en ouders	• Directie en decaan	• April-mei-juni	-	• Bespreken wanneer er niet aan de randvoorwaarden wordt voldaan (bijv. dat onvoldoende leerlingen een vak kiezen)

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 3	<ul style="list-style-type: none"> • 6 	<ul style="list-style-type: none"> • Brief met definitieve keuze 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerling en ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Roostermaker en decaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Mei-juni 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Brief met daarin de def. keuze van de leerlingen ter bevestiging en controle.
		<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerling en ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Mei-juni 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikale en persoonlijke schriftelijke evaluatie van het traject voor de leerling en ouders
	<ul style="list-style-type: none"> • 1 t/m 6 	<ul style="list-style-type: none"> • Voortgangsgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Coaches / ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> • 4 keer per schooljaar 		<ul style="list-style-type: none"> • LIn presenteren zelf eigen ontwikkeling: moet nog verder worden ingevuld op moment dat er meer over duidelijk is.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 4		<ul style="list-style-type: none"> Ouderavond: introductie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Ouders Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector, decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Uitnodiging verstuurd secretariaat Uitleg bij verschillende fasen waarin een leerling kan zitten m.b.t. studiekeuze Aandachtspunten rond decentrale selecties
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Introductie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector, decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Startbijeenkomst met alle leerlingen: Informatie over het studiekeuzetraject, verschillende fasen en de gang van zaken rond het bezoek van open dagen Aandachtspunten rond decentrale selecties
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Frequente mail met zaken die te maken hebben met studiekeuze 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen en coaches en evt. ouders 	<ul style="list-style-type: none"> Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Frequent 	-	<ul style="list-style-type: none"> Nieuws over studies, voorlichtingsactiviteiten enz.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Ondernemen van minimaal één LOB-activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 	-	<ul style="list-style-type: none"> Verplicht LIn maakt een verslag van de ondernomen activiteit en deze komt in het portfolio.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 tm 4 	<ul style="list-style-type: none"> Een aantal opdrachten op het gebied van kwaliteiten en motievenreflectie 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 		<ul style="list-style-type: none"> LIn maken van elke opdracht een kort reflectieverslag wat in het portfolio komt. Opdrachten zijn verplicht.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 4	<ul style="list-style-type: none"> • 1 t/m 5 	<ul style="list-style-type: none"> • Voortgangsgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Coaches / ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> • 4 keer per schooljaar 		<ul style="list-style-type: none"> • LIn presenteren zelf eigen ontwikkeling: moet nog verder worden ingevuld op moment dat er meer over duidelijk is.
	<ul style="list-style-type: none"> • 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van traject studiekeuze 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Jan en mei 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Rondgang langs klassen om in persoonlijk contact vragen te inventariseren te beantwoorden en het traject warm te houden
	<ul style="list-style-type: none"> • 5 	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie welke lIn het extra vak willen laten vallen 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen • Ouders • Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> • Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Mei, juni 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Mail wordt verstuurd waarin staat dat lIn extra vak kunnen laten vallen door decaan • LIn melden zich en krijgen formulier mee die ze moeten laten ondertekenen • Ronde eindigt bij conrector

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 5		<ul style="list-style-type: none"> Ouderavond: informatie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Ouders Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector, decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Uitnodiging verstuurd secretariaat Uitleg bij verschillende fasen waarin een leerling kan zitten m.b.t. studiekeuze Aandachtspunten rond decentrale selecties
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Informatie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector, decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Startbijeenkomst met alle leerlingen: Informatie over het studiekeuzetraject, verschillende fasen en de gang van zaken rond het bezoek van open dagen Aandachtspunten rond decentrale selecties
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Frequente mail met zaken die te maken hebben met studiekeuze 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen en coaches en evt. ouders 	<ul style="list-style-type: none"> Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Frequent 	-	<ul style="list-style-type: none"> Nieuws over studies, voorlichtingsactiviteiten enz.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 5 	<ul style="list-style-type: none"> Ondernemen van minimaal 2 LOB - activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 	-	<ul style="list-style-type: none"> Verplicht LIn maakt een verslag van de ondernomen activiteit en deze komt in het portfolio.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 tm 4 	<ul style="list-style-type: none"> Een aantal opdrachten op het gebied van kwaliteiten en motievenreflectie 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 		<ul style="list-style-type: none"> LIn maken van elke opdracht een kort reflectieverslag wat in het portfolio komt. Opdrachten zijn verplicht.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 tm 5 	<ul style="list-style-type: none"> Voortgangsgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> Coaches / ouders 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> 4 keer per schooljaar 		<ul style="list-style-type: none"> LIn presenteren zelf eigen ontwikkeling: moet nog verder worden ingevuld op moment dat er meer over duidelijk is.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 5	• 1 t/m 5	• Workshop v5 en v6	• Leerlingen	• Decaan	• Gedurende het jaar	-	• Workshops over verschillende onderwerpen als buitenland, decentrale selecties kiezen.
	• 1 t/m 5	• Gesprek beroepsbeoefenaars	• Leerlingen	• Beroepsbeoefenaars	• Gedurende het jaar	-	• In Eemuur worden soms professionals uitgenodigd om iets vertellen over studie en beroep • Aanwezigheid leerlingen niet verplicht.
	• 1 t/m 4	• Decaangesprekken	• Leerlingen en/of ouders	• Decaan	• Indien nodig	-	• Studiekeuzegesprekken met leerlingen en/of ouders indien nodig
	• 3 + 4	• Eemland - studievoorlichting	• Leerlingen	• Voorlichters hogescholen en universiteiten	• December	-	• Extern georganiseerd
	• 3 + 4	• Beroepenmarkt	• Leerlingen	• Beroepsbeoefenaars	• Jan	-	• Extern georganiseerd
	• 3 + 4	• Studiekeuzetraining	• Leerlingen	• Extern bedrijf	• Voorjaar	-	• Voor geïnteresseerden
	• 3 + 4	• Rectors League	• Leerlingen	• UU	• Juni		• Zie site
	• 1 t/m 4	• Balansverslag	• Leerlingen	• Coaches	• Mei-juni	-	• Leerlingen maken een verslag van de stand van zaken tot dan toe. Wordt toegevoegd aan portfolio.
	• 5	• Inventarisatie welke lln het extra vak willen laten vallen	• Leerlingen • Ouders • Coaches	• Decaan	• Mei, juni	-	• Mail wordt verstuurd waarin staat dat lln extra vak kunnen laten vallen door decaan • Lln melden zich en krijgen formulier mee die ze moeten laten ondertekenen • Ronde eindigt bij conrector

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 6		<ul style="list-style-type: none"> Ouderavond: informatie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Ouders Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector, decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Uitnodiging verstuurd secretariaat Uitleg bij verschillende fasen waarin een leerling kan zitten m.b.t. studiekeuze Aandachtspunten rond decentrale selecties Aanmelding voor studie enz.
	<ul style="list-style-type: none"> 4 t/m 6 	<ul style="list-style-type: none"> Informatie studiekeuzetraject 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Conrector , decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Sep 	-	<ul style="list-style-type: none"> Startbijeenkomst met alle leerlingen: Informatie over het studiekeuzetraject, verschillende fasen en de gang van zaken rond het bezoek van open dagen Aandachtspunten rond decentrale selecties Uitdelen van VvSL studiekeuzespecial
	<ul style="list-style-type: none"> 4+5 	<ul style="list-style-type: none"> Frequente mail met zaken die te maken hebben met studiekeuze 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen en coaches en evt. ouders 	<ul style="list-style-type: none"> Decaan 	<ul style="list-style-type: none"> Frequent 	-	<ul style="list-style-type: none"> Nieuws over studies, voorlichtingsactiviteiten enz.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 t/m 4 	<ul style="list-style-type: none"> Ondernemen van minimaal twee LOB-activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 	-	<ul style="list-style-type: none"> Verplicht LIn maakt een verslag van de ondernomen activiteit en deze komt in het portfolio.
	<ul style="list-style-type: none"> 1 tm 5 	<ul style="list-style-type: none"> Een aantal opdrachten op het gebied van motieven, opleiding / werkexploratie, netwerken en loopbaansturing 	<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> Coaches 	<ul style="list-style-type: none"> Gedurende het jaar 		<ul style="list-style-type: none"> LIn maken van elke opdracht een kort reflectieverslag wat in het portfolio komt. Opdrachten zijn verplicht.

	Doelstellingen	Activiteiten	Voor wie	Door wie	Wanneer	Middelen	Eventuele opmerkingen
Leerjaar 6	• 1 t/m 6	• Voortgangsgesprekken	• Coaches / ouders	• Leerlingen	• 4 keer per schooljaar		• LIn presenteren zelf eigen ontwikkeling: moet nog verder worden ingevuld op moment dat er meer over duidelijk is.
	• 1 t/m 5	• Gesprek beroepsbeoefenaars	• Leerlingen	• Beroepsbeoefenaars	• Gedurende het jaar	-	• In Eemuur worden soms professionals uitgenodigd om iets vertellen over studie en beroep • Aanwezigheid leerlingen niet verplicht.
	• 4 t/m 6	• Workshop v5 en v6	• Leerlingen	• Decaan	• Gedurende het jaar	-	• Workshops over verschillende onderwerpen als buitenland, decentrale selecties kiezen
	• 6	• Workshop v6	• Leerlingen	• Decaan	• Gedurende het jaar	-	• Workshops over bijvoorbeeld schrijven van motivatiebrief, aanmelding/toelating/matching
	• 4 t/m 6	• Decaangesprekken	• Leerlingen en/of ouders	• Decaan	• Indien nodig	-	• Studiekeuzegesprekken met leerlingen en/of ouders indien nodig
	• 3 + 4	• Studiekeuzetraining	• Leerlingen	• Extern bedrijf	• Sep-okt	-	• Voor geïnteresseerden
	• 3 + 4	• Beroepenmarkt	• Leerlingen	• Beroepsbeoefenaars	• Jan	-	• Extern georganiseerd
	• 6	• Eindgesprek	• Leerlingen	• Coaches	• April-mei	-	• Studiekeuze en evaluatie traject
	• N.v.t.	• Volgend schooljaar	• Leerlingen	• Decaan	• Okt-nov	-	• Decaan mailt of stuurt de oud-leerlingen een brief met vragen over studiekeuze

Opmerking: voor vwo2, vwo3, vwo4, vwo5 en vwo6 geldt dat de website bijgewerkt en onderhouden moet worden. Gebeurt door de decaan.

5. Loopbaancompetenties

Zoals in hoofdstuk 3 genoemd krijgen de loopbaancompetenties ingaande schooljaar 2020-2021 een belangrijke rol.

De leerling moet zich bewust worden van de competenties en wordt verantwoordelijk voor zijn eigen ontwikkeling op dit gebied. Deze bewustwording en vorming vinden plaats door middel van een groot aantal opdrachten die in de loop van de jaren worden gemaakt. In eerste instantie zal de nadruk liggen op kwaliteiten en motievenreflectie en gaandeweg de jaren zal dit accent verschuiven richting de competenties opleidings/werkexploratie, netwerken en loopbaansturing.

De leerling bouwt een portfolio op waarin alle gedane opdrachten en activiteiten worden meegenomen. Het voorbeeld van het portfolio staat in bijlage 1.

Leidraad is het LOB werkplan zoals in hoofdstuk 4 geschetst.

Omdat de loopbaancompetenties een belangrijker onderdeel gaan vormen van het LOB staat op de volgende pagina een overzicht per leerjaar weergegeven welke opdrachten er zullen worden gedaan. De opdrachten zelf zijn te vinden in bijlage 2. Ze staan op volgorde zoals ze in het portfolio staan. Ze zijn voor het gemak genummerd.

Vwo3 valt uit de toon omdat daar wordt gekozen te bewaren wat er is en eerst te evalueren hoe het zich in de andere leerjaren ontwikkeld. Zie voor de belangrijkste data voor de profielkeuze bijlage 3. Voor een programma voor de coachlessen zie bijlage 4.

vwo2	
algemeen	- introductie LOB - introductie eigen voortgang bijhouden Magister - nadruk op jezelf leren kennen, kwaliteiten- en motievenreflectie
blok 1	1: opdracht LOB, 5 loopbaancompetenties en de 50 kwaliteiten met 50 valkuilen
blok 2	2: opdracht kwaliteitenreflectie
blok 3	3: opdracht motorrijden in de Rocky mountains
blok 4	4: opdracht excellentie

vwo3	
algemeen	- profielkeuze - kwaliteitenreflectie en motievenreflectie, beperkt werkexploratie, netwerken, loopbaansturing - voor nu nog met Qompas - huidige onderdelen blijven behouden
blok 2 en 3	informatieve avond
	werken aan Qompas volgens planning
	proeflessen
	interviewen bovenbouwleerlingen
	voorlopige profielkeuze
	stagedag
	bespreking voorlopige profielkeuze
	afronden Qompas in overleg met coach
	definitieve keuze

vwo4	
algemeen	<ul style="list-style-type: none"> - introductie studiekeuze, leerling bijeenkomst woensdag 16 september - verder met kwaliteiten en motievenreflectie - introductie op studies, HBO-WO, handige internetsites - introductie op doen van LOB activiteiten - gedurende de 4 blokken minimaal 1 keer LOB activiteit
blok 1	5: opdracht open dag
	6: opdracht LC data
blok 2	7: opdracht Kolb leerstijlentest
	8: opdracht ballonvaartavontuur
blok 3	9: opdracht ambitie
	10: opdracht kwaliteiten
blok 4	11: opdracht evalueren afgelopen periode
	12: opdracht zelfvertrouwen

vwo5	
algemeen	<ul style="list-style-type: none"> - vervolg studiekeuze leerling bijeenkomst woensdag 16 september - motievenreflectie, werkexploratie, netwerken en loopbaansturing - iedereen maakt 2 testen van LC data - mogelijkheid facultatieve studiekeuzetraining (extern bedrijf) - balansverslag - gedurende de 4 blokken minimaal 2 keer LOB activiteit - deelname aan georganiseerde activiteiten bijvoorbeeld eemlandstudievoorlichting en rectors league
blok 1	13: opdracht terugblik, vooruitkijken, voorstellen
	14: opdracht LC data
blok 2	15: opdracht elevator pitch
	16: opdracht wat zijn je dromen
blok 3	17: opdracht breng je netwerk in beeld
	18: opdracht 360 graden feedback met rubric
	19: opdracht en nu naar buiten
blok 4	20: opdracht spanning
	21: opdracht balansverslag

vwo6	
algemeen	<ul style="list-style-type: none"> - vervolg studiekeuze leerling bijeenkomst woensdag 5 oktober - motievenreflectie, werkexploratie, netwerken en loopbaansturing - mogelijkheid facultatieve studiekeuzetraining - verslag eindgesprek - gedurende de 3 blokken minimaal 2 keer LOB activiteit
blok 1	22: opdracht terugblik, vooruitkijken, doorwerken studiekeuzespecial
blok 2	23: opdracht 360 graden feedback met rubric en persoonlijke SWOT analyse
blok 3	24: opdracht kers op de taart

6. Rollen en taken

Nu het werkplan duidelijk is, is het ook goed om nog eens naar de organisatie te kijken. Dit hoofdstuk gaat over de rollen en taken rondom LOB binnen school. Wie heeft welke taken en bij wie ligt de verantwoordelijkheid. Uitgangspunt bij dit hoofdstuk is dat de decaan een 2^e lijnsfunctie is.

Er zijn binnen school een aantal functies te onderscheiden die allemaal iets van doen hebben met LOB. Dit zijn de conrector, de decaan, de coach en tenslotte de vakdocent. Per functie is hieronder de rol en de taken weergegeven.

Functie	Schoolleiding – conrector
Rol	<ul style="list-style-type: none"> Eindverantwoordelijke voor LOB met gedelegeerde taken aan de decaan
Taken	<ul style="list-style-type: none"> Faciliteert in onder andere tijd, middelen, geld (coaches en decaan) Plant ouderavonden Denkt mee op het gebied van inhoud, aanpak en kwaliteitsborging van het LOB-programma Spreekt collega's (decaan, coach en vakdocent) aan op hun taak in het LOB-traject Bekijkt nieuwe plannen bijvoorbeeld over aanbod vakken en bepaalt of het kan Denkt mee op het gebied van inhoud van het LOB-programma Spreekt collega's (coach en vakdocent) aan op hun taak in het LOB-traject Bepaalt of leerlingen vrij krijgen voor LOB – activiteiten Is eindverantwoordelijk voor eventuele vakkenwisselingen van leerlingen in de bovenbouw

Functie	Decaan vwo
Rol	<ul style="list-style-type: none"> Legt verantwoording af aan de conrector en adviseert deze met betrekking tot het te voeren beleid op het gebied van LOB in de afdeling. Is verantwoordelijk voor het programma van LOB in de afdeling
Taken	<ul style="list-style-type: none"> LOB opstart in v2 <ul style="list-style-type: none"> Coördineert en organiseert de opstart van het LOB traject Zorgt voor een paar opdrachten met betrekking tot de loopbaancompetenties Overlegt met en instrueert de mentoren en / of coaches Profielkeuzetraject v3 <ul style="list-style-type: none"> Coördineert en organiseert het profielkeuzetraject en stelt de onderdelen binnen het profielkeuzeprogramma op elkaar af Maakt de jaarplanning voor het profielkeuzeprogramma en zorgt voor de daarbij behorende budgettering Bepaalt welke methode voor de profielkeuze wordt gebruikt Overlegt met en instrueert de coaches Begeleidt individuele leerlingen (bij het oplossen van problemen) bij de profielkeuze Overlegt met conrector over het traject Werkt mee aan de verwerking van de pakketkeuze voor het

	<p>rooster</p> <ul style="list-style-type: none"> • LOB programma v4 t/m v6 <ul style="list-style-type: none"> ○ Maakt en coördineert het LOB programma ○ Maakt de jaarplanning voor het LOB-programma en zorgt voor de daarbij behorende budgettering ○ Bepaalt welke methode voor LOB wordt gebruikt ○ Stemt de onderdelen binnen LOB op elkaar af ○ Overlegt met en instrueert de coaches ○ Zorgt voor opdrachten met betrekking tot de loopbaancompetenties die coaches kunnen gebruiken ○ Verzorgt indien nodig klassikale en individuele voorlichting voor ouders en leerlingen over mogelijkheden in en na school ○ Overlegt met conrector over het LOB programma ○ Informeert leerlingen over allerhand LOB-activiteiten, vervolgopleidingen, beroepen enz. ○ Begeleidt individuele leerling bij het oplossen van problemen die te maken hebben met de studiekeuze op verzoek van leerlingen, ouders, coach of conrector ○ Houdt voortgang LOB dossier op afstand in de gaten ○ Heeft coördinerende rol in wijziging van vakken in het pakket van de leerling naar aanleiding van bijvoorbeeld een rapportvergadering ○ Verzorgt indien nodig scholing coaches t.a.v. LOB • Ouders <ul style="list-style-type: none"> ○ Informeert ouders op ouderavonden ○ Informeert ouders indien nodig per mail over belangrijke zaken rond LOB ○ Informeert en adviseert ouders individueel op afspraak • Extern <ul style="list-style-type: none"> ○ Stelt zich op de hoogte van ontwikkelingen rond LOB ○ Heeft kennis van de opleidingseisen en instroomeisen ○ Houdt contact met het hoger onderwijs ○ Is lid van een decanenkring ○ Bezoekt relevante bijeenkomsten en/of gaat zelf actief naar universiteit
--	---

Functie	Coach
Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Is het eerste aanspreekpunt voor LOB en begeleidt zijn/haar leerlingen in de profiel/studiekeuze
Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Enthousiasmeert en stimuleert de leerling voor LOB • Geeft instructie over methode en begeleidt in het werken met de methode en opdrachten van de loopbaancompetenties • Begeleidt leerlingen zowel klassikaal als individueel bij keuzes die in het betreffende leerjaar gemaakt moeten worden door middel van materiaal van de decaan. • Voert individuele gesprekken met leerlingen over LOB met betrekking tot de voortgang van hun opleidings- en instellingskeuze • Signaleert problemen in het keuzeproces • Verwijst leerlingen met keuzeproblemen door naar de decaan • Leest de verslagen van LOB-activiteiten van de leerlingen • Licht de beslissingen en adviezen toe aan ouders en leerlingen

Functie	Vakdocent
Rol	Aandacht besteden aan de mogelijkheden van het vak m.b.t. LOB en waarom het van belang kan zijn in hun loopbaan.
Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Legt aan de leerlingen uit wat ze met het vak zoal kunnen doen, in relatie tot studies en beroepen, waar nodig • Gaat in gesprek met leerlingen of ze al weten wat ze willen studeren en delen hun eigen ervaringen, waar nodig • Laat externe partijen toe in de les voor bijvoorbeeld vak demonstraties en practica indien mogelijk • Signaleert potentie/mogelijkheden van leerlingen voor zijn/haar vak

7. Professionalisering

In hoofdstuk 5 hebben we de verschillende functies bekeken die iets van doen hebben met LOB en de daarbij behorende taken. In dit hoofdstuk richten we ons op de professionalisering van met name de decaan.

Volgens de VO-raad zijn er 3 modellen te onderscheiden voor LOB. Elk model geeft een ontwikkelstadium weer, waarin een school zich kan bevinden met betrekking tot LOB¹⁹. Het is belangrijk om te weten in welke van de beschreven modellen de school valt, omdat je zo een professionaliseringstraject kunt uitzetten. Model 1 staat voor de vakkenschool waar de decaan gelijkstaat aan LOB. Model 2 heeft als kenmerk dat het een activerende school is, waar de decaan en de coaches samen de uitvoerders van LOB zijn en model 3 staat tenslotte voor de flexibele school waar docenten en coaches de belangrijkste uitvoerders van LOB zijn.

Het Nieuwe Eemland heeft enige tijd geleden de beslissing genomen om de functie van decaan een 2° lijnsfunctie te maken.

Om het professionaliseringstraject van de decaan te kunnen bepalen, is er gebruik gemaakt van de "LOB hulpkartaal competenties model 2".²⁰ Hier worden 13 competenties onderscheiden waar door collega's op een 5-puntsschaal kan worden gescoord van afwezig tot excellent. Daarnaast heeft de school een eigen advertentie tekst voor de functie van decaan (zie bijlage 5). Hieronder is de gecombineerde lijst met competenties weergegeven.

De competenties waarover de decaan zou moeten beschikken zijn:

- 1 Is communicatief vaardig: kan goed luisteren, doorvragen en contact leggen
- 2 Stimuleert, motiveert en coacht leerlingen in hun keuzeproces voor profiel en studie
- 3 Werkt samen met de beide andere decanen om de leerlingbegeleiding voor te bereiden en (mede) uit te voeren
- 4 Adviseert, delegeert en coacht docenten en coaches op het gebied van keuze- en studiebegeleiding van leerlingen
- 5 Heeft een visie op onderwijskundige ontwikkelingen en initieert ontwikkelingen op het gebied van keuze- en studiebegeleiding
- 6 Heeft organisatorisch vermogen en kan in piekperioden onder druk werken
- 7 Heeft vaardigheid in het analyseren van problemen en het zoeken naar passende oplossingen
- 8 Is op de hoogte van recente ontwikkelingen in het vakgebied van loopbaanbegeleiding
- 9 Heeft gespecialiseerde (theoretische) kennis over opleidingen, beroepen en arbeidsmarkt
- 10 Weet ICT te hanteren voor informatie, communiceren, administratie, evaluatie en monitoring
- 11 Kan een flexibele jaarplanning en werkplan maken per leerjaar en voor de hele afdeling vwo en deze bijstellen waar nodig
- 12 Onderhoudt goede contacten met ouders en externe deskundigen
- 13 Denkt na over eigen "denken, doen, laten" als decaan

De decaan zorgt ervoor dat hij zich bijschoolt op bovenstaande competenties. De decaan is aanspreekbaar door de schoolleiding op deze competenties. De schoolleiding stelt de decaan in staat om bij- en nascholing te volgen.

8. Externe contacten

Onder externe contacten worden contacten met ouders en vervolgopleidingen verstaan. Bedrijven maken ook deel uit van de externe contacten, maar worden hier nu niet besproken. Dit is gedaan omdat ik me nu willen beperken en concentreren op de ouders en de vervolgopleidingen.

Vervolgopleidingen

Vervolgopleidingen organiseren een groot aantal LOB - activiteiten waar leerlingen en school gebruik van kunnen maken. Naast de reguliere open dagen en meeloopdagen organiseren universiteiten steeds vaker andere activiteiten zoals bijvoorbeeld LAPP-Top van de Universiteit Leiden, Junior TU Delft, Junior Med School van de Erasmus Universiteit en U-talent van de Universiteit Utrecht. Ik noem deze activiteiten, omdat leerlingen van onze school hieraan (geprobeerd) hebben deel te nemen. Daarnaast bieden universiteiten ook hulp aan bij het profielwerkstuk; leerlingen van onze school zijn onder andere in Wageningen, Utrecht, Amsterdam (UVA) en Nijmegen geweest.

Ook masterclasses in allerlei vormen worden aangeboden. Leerlingen zijn bijvoorbeeld in Amsterdam (VU), Eindhoven en Nijmegen geweest.

Tenslotte wil ik ook de webklassen en het digitaal proefstuderen noemen, omdat dat weer een heel ander soort activiteit is; onder andere in Groningen, Amsterdam (UVA), Tilburg en Maastricht hebben leerlingen van onze school hieraan deelgenomen.

Zelf aan dit brede scala van activiteiten een activiteit toe willen voegen, vergt veel tijd en organisatie. De kans is bovendien groot dat het resultaat van die inspanningen is, dat je uiteindelijk meedraait in een activiteit die al bestaat.

Via tal van manieren kan de leerling zich op de hoogte stellen van de LOB - activiteiten die worden georganiseerd. De leerling hierop attent maken lijkt voor nu voldoende.

Onze school maakt deel uit van het scholennetwerk van de Universiteit Utrecht. Doel van het scholennetwerk is verbetering van de aansluiting tussen voortgezet onderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Dit gebeurt onder andere door het organiseren van uiteenlopende activiteiten waarbij direct contact plaatsvindt tussen voortgezet onderwijs en de UU.

In de vaklessen worden gastsprekers van verschillende universiteiten uitgenodigd en er wordt bijvoorbeeld ook gebruik gemaakt van de "Mobiële practica" van de Wageningen Universiteit.

Ouderberokkenheid

Leerling, ouders en school vormen samen een driehoek wanneer je het hebt over LOB. Samen maken ze een proces door op zoek naar een passende profielkeuze en een vervolgopleiding. Dit vereist een samenwerking tussen deze 3 partijen. Optimale samenwerking tussen leerling, ouders en school heeft de meeste kans van slagen wanneer ze elkaars specifieke eigenschappen erkennen, respecteren en versterken. Duidelijke communicatie naar elkaar en vertrouwen in elkaar zijn hierbij erg belangrijk. Partnerschap lijkt dan een sleutelbegrip.^{21,22,23}

Op grond van dit partnerschap kun je ook gaan kijken hoe je ouders zou kunnen inzetten op school in verband met bijvoorbeeld de competenties werkexploratie en netwerken.

9. Aandachtspunten schooljaar 2020 – 2021

Zoals in hoofdstuk 5 geschetst gaan we per schooljaar 2020-2021 toe naar een persoonlijk portfolio.

Belangrijkste aandachtspunt van dit schooljaar zal zijn om de opdrachten te evalueren en aan te passen, de voortgang van de IIn in de gaten te houden en het hele proces te blijven monitoren en daar waar nodig bij te sturen.

10. Literatuurlijst

- ¹ Het Nieuwe Eemland, Amersfoort, 2020
- ² Parsons, F. (1967, oorspronkelijke uitgave 1909). *Choosing a Vocation*. New York: Agathon Press
- ³ Holland, J.L. (1973, 1997). *Making Vocational Choices: A Theory of Careers*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- ⁴ Healy, 1973 in: Taborsky, O. en Grauw, M.C.A. de (1974). *Beroepskeuze*. Haarlem.
- ⁵ Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of vocational behavior*,
- ⁶ Vrij vertaald uit O. Taborsky, *Loopbaan in balans: opstellen over studie en beroepskeuze, levensloop en begeleiding processen*, 1992.
- ⁷ Vrij vertaald uit O. Taborsky, *Levensloop en beroepskeuze* In handboek studie- en beroepskeuzebegeleiding, Alphen aan de Rijn, augustus 1990
- ⁸ Vrij vertaald uit O. Taborsky, *Het keuzeprocess nader bezien*. In handboek studie- en beroepskeuzebegeleiding, Alphen aan de Rijn, augustus 1994
- ⁹ Jolles, J. (2006). *Beter onderwijs door meer kennis over leren en hersenen*. Webcomment 60317, www.j.jolles.nl.
- ¹⁰ Jolles, J. (2007). Neurocognitieve ontwikkeling en adolescentie: enkele implicaties voor het onderwijs. *Onderwijsinnovatie*, maart 2007, pp. 30-32.
- ¹¹ Dijksterhuis, A. (2008). *Het slimme onbewuste. Denken met gevoel*. Amsterdam: Bert Bakker.
- ¹² Luken, T. (2009). *Het dwaalspoor van de goede keuze. Naar een effectiever model van (studie)loopbaanontwikkeling*. Tilburg: Fontys Hogeschool HRM en Psychologie.
- ¹³ Seibert, S.E. (2006) Empirical research on career success. In: Greenhaus, J.H. & Callanan, G. A. (ed) *Encyclopedia of Career Development*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. pp. 151-154.
- ¹⁴ Manners, J., Durkin, K & Nesdale, A. (2004). Promoting Advanced Ego Development Among Adults. *Journal of Adult Development*, 11 (1), pp. 19-27.
- ¹⁵ Westenberg, P.M. (2008). *De jeugd van Tegenwoordig!* Diesoratie 433ste dies natalis Universiteit Leiden. Leiden: Universiteit Leiden.
- ¹⁶ Meijers, F., Kuijpers M. & Bakker, J. (2006) *Over leerloopbanen en loopbaanleren*. Het platform Beroepsonderwijs
- ¹⁷ Meijers, F., Kuijpers M. & Bakker, J. (2006) *Samenvatting van de vijf loopbaancompetenties*. Het platform Beroepsonderwijs
- ¹⁸ SLO (2009) *Varianten praktijk nabije LOB in de leerwegen van het vmbo*. Enschede. Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling

- ¹⁹ Oomen, A & Bom W. (2011) *LOB en professionaleren -> in verschillende vormen en maten*. Utrecht. VO-raad <http://www.lob-vo.nl/loopbaanbox>
- ²⁰ Oomen, A & Bom W. (2012) *LOB box hulpkaart competenties model 2 Utrecht*. VO-raad <http://www.lob-vo.nl/loopbaanbox>
- ²¹ Kessel, A. van & Bresser –van Gorch E.) *LOB box hulpkaart ouderbetrokkenheid bij LOB Utrecht*. VO-raad <http://www.lob-vo.nl/loopbaanbox>
- ²² Kessel, A. van & Bresser –van Gorch E.) *LOB box hulpkaart ouderbetrokkenheid bij LOB: praktisch aan de slag Utrecht*. VO-raad <http://www.lob-vo.nl/loopbaanbox>
- ²³ Oomen, A. (2010) *Ouders en de loopbaan van hun kind*. APS, Utrecht
- ²⁴ <http://scan.lob-vo.nl>
- ²⁵ <http://www.cps.nl/academie?themes%5b0%5d=10>

Bijlage 1

Overzicht persoonlijk portfolio

Naam:

Hieronder zie je per leerjaar de verschillende opdrachten staan die te maken hebben met de 5 loopbaancompetenties. In de lege kolom kun je aftekenen door middel van het invullen van de datum wanneer je een bepaalde opdracht hebt ingeleverd in je portfoliodocumenten in Magister.

In de bovenbouw kun je ook verslagen van de LOB-activiteiten die je buiten school doet toevoegen in de vorm van een kort verslag. Ook die kun je aftekenen door middel van het invullen van de datum. Waarschijnlijk ga je meer activiteiten doen dan de verplichte aantal. Deze kun je noteren in de lege rijen.

Ook de verslagen van de pitches / presentaties kun je toevoegen aan je portfolio. Deze staan niet apart benoemd in dit overzicht.

vwo2		
blok 1	opdracht LOB, 5 loopbaancompetenties en de 50 kwaliteiten met 50 valkuilen	
blok 2	opdracht kwaliteitenreflectie	
blok 3	opdracht motorrijden in de Rocky mountains	
blok 4	opdracht excellentie	

vwo3		
blok 2 en 3	informatieve avond	
	werken aan Qompas volgens planning	
	proeflessen	
	interviewen bovenbouwleerlingen	
	voorlopige profielkeuze	
	stagedag	
	bespreking voorlopige profielkeuze	
	afronden Qompas in overleg met coach	
	definitieve keuze	

vwo4		
blok 1	opdracht open dag	
	opdracht LC data	
blok 2	opdracht Kolb leerstijlentest	
	opdracht ballonvaartavontuur	
blok 3	opdracht ambitie	
	opdracht kwaliteiten	
blok 4	opdracht evalueren afgelopen periode	
	opdracht zelfvertrouwen	
	Beroepenmarkt	
	LOB activiteit bijvoorbeeld open dag:	
	..	
	..	

vwo5		
blok 1	opdracht terugblik, vooruitkijken, voorstellen	
	opdracht LC data	
blok 2	opdracht elevator pitch	
	opdracht wat zijn je dromen	
blok 3	opdracht breng je netwerk in beeld	
	opdracht 360 graden feedback met rubric	
	opdracht en nu naar buiten	
blok 4	opdracht spanning	
	opdracht balansverslag	
	Eemland studievoorlichting	
	Rectors League	
	Beroepenmarkt	
	LOB activiteit:	
	LOB activiteit:	
	Facultatieve studiekeuzetraining	
	..	
	..	
	..	
	..	

vwo6		
blok 1	opdracht terugblik, vooruitkijken, doorwerken studiekeuzespecial	
blok 2	opdracht 360 graden feedback met rubric en persoonlijke SWOT analyse	
blok 3	opdracht kers op de taart	
	Beroepenmarkt	
	LOB activiteit:	
	LOB activiteit:	
	Facultatieve studiekeuzetraining	
	..	
	..	
	..	
	..	

Bijlage 2

De opdrachten genummerd op volgorde van portfolio

Titel

1. LOB en de 5 loopbaancompetenties,
met als voorbeeld opdracht: vijftig kwaliteiten en vijftig valkuilen

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

- Kennis maken LOB
- Ontdekken van de 5 loopbaancompetenties inhouden.
- Opdracht 50 kwaliteiten en 50 valkuilen

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Laat leerlingen hun laptop meenemen naar de les en vraag de leerlingen deze opdracht te openen in magister.

Uitvoering

Uitleg door docent

Laat leerlingen het YouTube filmpje bekijken over LOB en daarna over de 5 loopbaancompetenties. Je kunt het filmpje ook klassikaal afspelen. Daarna kun je de vragen samen doornemen die staan in bijlage 1.

Nadat jullie dit samen hebben gedaan kunnen de lln vast kennis maken met een eerste opdracht in dit verband.

Opdracht: Vijftig kwaliteiten en vijftig valkuilen

Leerlingen beschikken over een groot aantal kwaliteiten. Goede en 'slechte' eigenschappen lijken eenvoudig uit elkaar te houden, maar in de praktijk kun je eigenschappen eenvoudig her etiketteren. Goede eigenschappen bevatten valkuilen en in slechte eigenschappen schuilen bijzondere kwaliteiten. In bijlage 2 staan 50 eigenschappen en 50 valkuilen.

Deel een kopie van dit werkblad uit en laat leerlingen hun eigen goede en 'slechte' eigenschappen selecteren.

Te gebruiken om leerlingen te laten reflecteren op hun positieve eigenschappen en hun valkuilen.

Belangrijk: Laat leerlingen vertellen, klassikaal of in tweetallen, over hun goede en 'slechte' eigenschappen en laat zien hoe je 'slechte' eigenschappen een ander etiket kunt geven. Ligt er maar aan hoe je erna kijkt.

Voorbeeld: stil – kan goed luisteren naar anderen; brutaal – komt goed op voor zichzelf.

Ervaren

Vorbereiden (individueel)

- Zorg voor een opgeladen laptop zodat je de opdracht digitaal kunt maken.
- Bekijk het filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=D3gBlxgbEDg&t=>
- Bekijk het filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=EPI77iHaJO0>

Uitvoeren (individueel of samen)

- Bekijken van de beide filmpjes.
- Bespreken van de opdrachten uit bijlage 1
- Uitvoeren van de opdracht 50 kwaliteiten en 50 valkuilen

Vastleggen

Laat de leerlingen de opdracht eerst op hun computer opslaan en laat ze deze vervolgens uploaden in magister bij het portfolio. Benoem dat in de loop van de komende jaren dit portfolio steeds meer gevuld zal raken met allerlei opdrachten, verslagen en filmpjes die samen het LOB portfolio zullen gaan vormen.

Nabespreken

Hoe vonden de lln deze opdracht?

Bijlage 1

Loopbaancompetentie vragen:

Wat betekent LOB?

Wat is het nut hiervan?

Wat zijn de 5 loopbaancompetenties?

Bijlage 2

KWALITEITEN

- 1 Vrolijk
- 2 Enthousiast
- 3 Betrouwbaar
- 4 Serieus
- 5 Optimistisch
- 6 Netjes
- 7 Dapper
- 8 Ontspannen
- 9 Actief
- 10 Bescheiden
- 11 Alert
- 12 Spontaan
- 13 Creatief
- 14 Belangstellend
- 15 Verantwoordelijk
- 16 Zorgzaam
- 17 Avontuurlijk
- 18 Positief
- 19 Luisteraar
- 20 Intelligent
- 21 Ruimdenkend
- 22 Royaal
- 23 Gevoelig
- 24 Organisatorisch
- 25 Zorgvuldig
- 26 Eerlijk
- 27 Veelzijdig
- 28 Flexibel
- 29 Duidelijk
- 30 Liefdevol
- 31 Geduldig
- 32 Verdraagzaam
- 33 Behulpzaam
- 34 Sterk
- 35 Humoristisch
- 36 Zelfverzekerd
- 37 IJverig
- 38 Aardig
- 39 Zelfstandig
- 40 Handig
- 41 Rustig
- 42 Behoedzaam
- 43 Sympathiek
- 44 Sociaal
- 45 Joviaal
- 46 Leergierig
- 47 Dapper
- 48 Idealistisch
- 49 Kranig
- 50 Meegaand

VALKUILEN

- 1 Onzelfstandig
- 2 Brutaal
- 3 Verkwistend
- 4 Onvoorzichtig
- 5 Asociaal
- 6 Chaotisch
- 7 Drammerig
- 8 Wanhopig
- 9 Ontevreden
- 10 Streng
- 11 Overmoedig
- 12 Traag
- 13 Stil
- 14 Fanatiek
- 15 Opdringerig
- 16 Lui
- 17 Krenterig
- 18 Onhandig
- 19 Plagerig
- 20 Agressief
- 21 Onverschillig
- 22 Opschepperig
- 23 Arrogant
- 24 Jaloers
- 25 Perfectionistisch
- 26 Drammerig
- 27 Geremd
- 28 Angstig
- 29 Cynisch
- 30 Wispelturig
- 31 Gesloten
- 32 Ongeduldig
- 33 Bazig
- 34 Humeurig
- 35 Onrustig
- 36 Afwachtend
- 37 Loslippig
- 38 Klagerig
- 39 Slordig
- 40 Onzeker
- 41 Hebberig
- 42 Overbezorgd
- 43 Dwars
- 44 Overgevoelig
- 45 Meegaand
- 46 Saai
- 47 Egoïstisch
- 48 Kritisch
- 49 Verlegen
- 50 Rechtlignig

Titel

2. Kwaliteiten

Loopbaancompetenties

Kwaliteitenreflectie

Doel

De leerling onderzoekt in welke situaties hij welke kwaliteiten heeft laten zien.

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Bijlage bij deze opdracht
- Uitgeprinte tabel voor iedere jongere(mag ook digitaal)

Uitvoering

Uitleg door docent

Deze opdracht maak je om te onderzoeken welke kwaliteiten je laat zien in welke situaties. Dit is belangrijk, want zo ontdek je waar je goed in bent. De opdracht maak je samen met een van je ouders. Als dat niet mogelijk is, vraag dan een ander familielid om dit met jou te doen . Maak een foto van jou met je ouder als jullie de opdracht bespreken'

Ervaren

-

Reflecteren

- Laat leerlingen drie situaties beschrijven waarin ze trots waren op zichzelf.
- Laat ze een top drie samenstellen van hun kwaliteiten. Hierbij kunnen ze kwaliteiten uit de bijlage kiezen of zelf kwaliteiten verzinnen.
- Laat ze de kwaliteiten opschrijven in de tabel.

Voorbeelden

Situatie: Je hebt deze week je broer geholpen met huiswerk. Jouw kwaliteit is dat je behulpzaam bent.

Situatie: Je stond een onvoldoende voor Engels, maar hebt hard gewerkt en staat nu wel voldoende.

Jouw kwaliteit is datje een doorzetter bent.

Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 3

Opdracht voor de ouder

Noem drie situaties waarin u trots was op uw kind. Welke kwaliteit liet hij/zij daar bij zien? Stel een top drie samen van de kwaliteiten van uw kind(kies uit de lijst in de bijlage of verzin ze zelf). Schrijf ze hieronder op in de tabel.

Voorbeelden

Situatie: Uw kind heeft deze week zijn/haar broer geholpen met huiswerk. De kwaliteit van uw kind is dat hij/zij behulpzaam is.

Situatie: Uw kind stond een onvoldoende voor Engels, maar heeft hard gewerkt en staat nu wel voldoende. De kwaliteit van uw kind is dat hij/zij een doorzetter is.

Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 3

Vastleggen

- Laat leerlingen een foto maken van zichzelf en het familielid als ze samen aan de opdracht werken.
- Laat leerlingen een foto van de ingevulde opdracht maken.
- Laat leerlingen de foto's hieronder op het antwoordblad invoegen.
- Laat leerlingen de opdracht inleveren in magister bij portfoliodocumenten.

Nabespreken

- Hoe vonden leerlingen het om met hun ouders of familielid over hun kwaliteiten in gesprek te gaan?
- Welke dingen hebben zij die zij nog niet eerder gehoord hadden?
- Waar waren leerlingen het meest trots op in dit gesprek?
- Hebben leerlingen toevallig ook besproken welke kwaliteiten zij vonden dat de ouders of het familielid hadden?

Opmerking

Deze opdracht kan gebruikt kunnen worden ter voorbereiding van een presentatie of pitch.

Bijlage 1

Voorbeelden van eigenschappen

Kan goedluisteren
Vindt techniek leuk
Kan goed samenwerken
Is aardig
Werkt graag met mensen
Is geduldig
Werkt graag met computers
Is een doorzetter
Is netjes
Is vriendelijk
Kan goed plannen
Kan goed organiseren
Is actief
Is sportief
Is duidelijk
Is behulpzaam
Is eerlijk
Is zelfstandig
Kan zwaar werk doen
Is verantwoordelijk
Kan goed met zijn/ haar handenwerken
Heeft eigen mening
Is open
Geeft niet snel op.
Kan goed omgaan met gereedschap
Komt afspraken na

Bijlage 2

Invultabel

Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 3

Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 3

Voeg hier de foto's toe:

Titel

3. Samenwerken: motorrijden in de Rocky Mountains

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

De leerlingen ervaren dat je vaak betere resultaten kan boeken als je samenwerkt. Door middel van overleg gaan leerlingen overeenstemming met elkaar bereiken. Hierbij moeten zij zowel hun eigen argumenten als die van anderen naar waarde schatten. Op deze manier leren zij van elkaar hoe verschillende opvattingen een rol spelen bij overleg.

Voorbereiding

Voorwerk voor docent

- Uitgeprinte lijst voorwerpen voor ieder groepslid, zie bijlage
- Zet in de ruimte de stoelen in een kring, zonder tafels.

Uitleg door docent

Stel je voor dat er op een zondagmorgen in oktober een vriend bij je langskomt. Hij stelt voor om de hele dag in de bergen te gaan rijden om zijn nieuwe jeep uit te proberen. Je trekt vlug een spijkerbroek, een T-shirt en gymschoenen aan en gaat mee. De hele namiddag ben je al op pad in een afgelegen deel van de Rocky Mountains, als er plotseling een sneeuwstorm opsteekt. De weg wordt bijna onberijdbaar. Je kunt nauwelijks zien waar je rijdt. Plotseling begint de jeep te slippen, waarna je honderd meter diep van een steile bergwand afstort. Je vriend is op slag dood en de jeep is total loss, maar gelukkig heb je zelf maar een paar schrammetjes. Naar je beste weten ben je vijftig tot zestig kilometer verwijderd van de dichtstbijzijnde hulppost. Gelukkig ontdek je vlakbij een zomerhuisje. Hoewel het huisje, afgezien van een open haard, geen verwarming heeft en geen telefoon, biedt het wel onderdak en voedsel voor een week. Je komt al gauw tot het besef dat je niet op goed geluk in het huisje kunt blijven tot je gered wordt, want niemand weet waar je zit. Als de storm is gaan liggen, zie je dat die een laag van bijna negentig centimeter droge poedersneeuw heeft achtergelaten. Vervolgens besluit je een poging te wagen om het pad naar de beschaving terug te vinden. Je hebt het geluk dat het huisje goed gevuld is met een kampeeruitrusting en andere voorzieningen en dat je er bijna alles vindt wat je nodig hebt. Maar je weet ook dat je leven tijdens de drie dagen die het waarschijnlijk zal kosten om hulp te bereiken gedeeltelijk afhangt van de zorgvuldigheid waarmee je jouw uitrusting samenstelt. Hierna volgt een lijst van wat er zoal in het zomerhuisje aanwezig is, inclusief het gewicht. Bekijk wat je mee wilt nemen, zonder het totaal van 25 kilogram te boven te gaan.'

Ervaren

Vorbereiden (individueel)

Vorbereiden (individueel)

Op het uitgeprinte blad vindt de leerling een lijst met voorwerpen en informatie hoeveel elk voorwerp weegt. Laat de leerling de dingen aankruisen die hij wil meenemen. Pas op: er mag niet meer dan 25 kilo meegenomen worden! De leerling krijgt 10 minuten de tijd voor het aankruisen

Uitvoeren (groep)

Geef de leerling de opdracht in de groep tot overeenstemming te komen om elk voorwerp een waardering van nuttigheid te geven. Ze krijgen hiervoor 30 minuten. Ze moeten als groep tot een verdeling komen die voor iedereen het minst moeilijk is.

Reflecteren

Hoe hebben de leerlingen de samenwerking ervaren? Wat vonden ze goed gaan? Wat vonden ze minder goed gaan? Wat zouden ze de volgende keer hetzelfde doen? Wat zouden ze volgende keer hetzelfde doen? Over welke dingen hebben ze zich verbaasd?

Vastleggen

De leerlingen leggen in maximaal 10 regels vast wat ze van deze opdracht geleerd hebben.

Nabespreken

Bespreek deze oefening na door te vragen op welke manier de groep tot overeenstemming is gekomen. Is iedereen tevreden over het eindresultaat? Zijn er mensen die ontevreden zijn? Waardoor hadden ze wel tevreden kunnen zijn met de uitkomst? Welke jongeren zijn wel tevreden? Waarom? Wat zegt dit over komende overleggen? Zijn er afspraken die ze daarover willen maken?

Opmerking

Kies een discussieleider waarin de hele groep vertrouwen heeft.

Probeer de zaak logisch te benaderen. Ga niet alleen voor je eigen gelijk.

Beschouw verschillen in opvatting als nuttige informatie die jij misschien nog niet bedacht had.

Je mag niet stemmen, je mag geen gemiddelden nemen

Richt je als begeleider vooral op het proces van het overleg. Wat valt je op? Waar kun je de leerlingen in ondersteunen? Geef hen daar ook concrete feedback op. Zeg wat je gezien hebt en wat dat vervolgens betekende.

Bijlage

Materialen

- A Wollen muts (0,5 kg)
- B Zware wollen wanten (1 kg)
- C Bijl (4 kg)
- D Vijftien meter touw, doorsnede drie millimeter (0,5 kg)
- E Steelpan om sneeuw te smelten voor drinkwater (1,5 kg)
- F Kampeerzaag (0,5 kg)
- G Bergbeklimgereedschap, inclusief houweel, piket, enz. (5 kg)
- H 45 meter touw, doorsnede 11 millimeter (4 kg)
- I Petroleumbrander met brandstof (5 kg)
- J Plastic veldfles met water (1 kg)
- K Een groot blik gestoofd rundvlees (5 kg)
- L Gereedschap om vuur te maken, inclusief lucifers (0,25 kg)
- M Zwaar wollen jack met muts (5 kg)
- N Rugzak met draagriem (3 kg)
- O Vijf literblikken met groentesoep (5kg)
- P Slaapzak (2,5 kg)
- Q Ski's om bergafwaarts te gaan, skistokken (5kg)
- R Luchtbed (1,5 kg)
- S Donsjack zonder muts (1,5 kg)
- T Jachtlaarzen (3 kg)
- U Sneeuwschoenen (2,5 kg)
- V Canvastent (7,5 kg)
- W Plastic dekkleed (1 kg)
- X Acht dozen graanvlokken met een hoog eiwitgehalte (2 kg)
- Y EHBO-doos met materiaal voor het zetten van gebroken benen (2 kg)
- Z EHBO-doos zonder spalken (1,5 kg)
- Aa Dikke wollen broek (2 kg)
- Bb Mes met blikopener (0,25 kg)

Titel

4. Excellentie

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

Leerlingen leren zichzelf en elkaar beter kennen en begrijpen door middel van het vertellen van hun eigen verhaal rondom dit thema.

Leerlingen weten wat ze nodig hebben om hun toekomstig beroep op een voor hen zinvolle manier uit te voeren.

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Je kunt er als coach voor kiezen om eerst met de leerlingen vanuit dit thema te werken. Je geeft dan verdieping aan onderwerpen, vragen of discussies die al binnen je groep aan bod zijn gekomen of die jij zelf belangrijk vindt om binnen de groep aan de orde te stellen.

In deze opdracht staan vragen die de loopbaandialoog in gang zetten of op gang houden.

Ook theorieën/uitspraken en inspirerende beelden, verhalen, teksten, liedjes en gedichten zijn per thema opgenomen. Kies als docent zelf of samen met de leerlingen waar je mee aan de slag gaat.

Laat leerlingen hun laptop meenemen naar de les en vraag de leerlingen deze opdracht te openen in magister.

Uitvoering

Uitleg door docent

“Dit is een verdiepend thema. Door middel van het vertellen van je eigen verhaal rondom dit thema leer je jezelf en elkaar beter kennen en begrijpen.”

Dialogvragen:

1. Op welke manier kun jij op school het beste uit jezelf halen?
2. Op welke manier kun je bij het uitvoeren van je hobby het beste uit jezelf halen?
3. Waarin ben je het laatste jaar vooral gegroeid?
4. Hoe daagt school je uit om te kunnen excelleren?
5. Hoe leert de school jou om creatief en buiten de kaders te denken?
6. Van welke fouten heb jij het meest geleerd?
7. Welke gewoonte moet je doorbreken om (nog) beter te worden?
8. Of-Of: beroemd worden of anoniem blijven?
9. Of-Of: de kantjes ervan af lopen of competitie?
10. Of-Of: ben je eerder een verwend kind of door thuis uitgedaagd?

Uitspraken/theorieën:

“We moeten af van: je hebt het of je hebt het niet.” (hoogleraar Remi Rykers)

“Een expert is iemand die op een klein terrein alle fouten heeft gemaakt die je kunt bedenken.”(fysicus Niels Bohr)

“School maakt me erg laks”.

“Talent is een belofte. Een excellente prestatie is een bewijs.”

“Excellente studenten zijn sponzen die alles willen opnemen:

Ze zijn alert en zuigen alle informatie op die ze nodig hebben (betrokkenheid).

Ze zijn daarnaast vaak ook breder geïnteresseerd (brede interesse),

Ze willen overal wat van weten (nieuwsgierig/leergierig).

En als laatste punt, ... ze stralen passie uit! (talent dat past bij persoonlijkheid)”

Uitvoeren (individueel)

- Geef op het antwoordblad antwoord op de dialoogvragen en schrijf op wat je van de uitspraken/ theorieën vindt. Zorg ervoor dat leerlingen hun antwoorden motiveren

Vastleggen

- Laat de leerlingen de opdracht eerst op hun computer opslaan en laat ze deze vervolgens inleveren in magister bij portfoliodocumenten..

Nabespreken

- Hoe vonden leerlingen het om op deze manier over dit verdiepende thema na te denken?
- Wat heb je nodig om je toekomstig beroep op een voor jou zinvolle manier uit te voeren?
- Hebben ze nog vragen naar aanleiding van deze opdracht?
- Welke stap willen ze nu nemen?

Antwoordblad

1. Op welke manier kun jij op school het beste uit jezelf halen?
2. Op welke manier kun je bij het uitvoeren van je hobby het beste uit jezelf halen?
3. Waarin ben je het laatste jaar vooral gegroeid?
4. Hoe daagt school je uit om te kunnen excelleren?
5. Hoe leert de school jou om creatief en buiten de kaders te denken?
6. Van welke fouten heb jij het meest geleerd?
7. Welke gewoonte moet je doorbreken om (nog) beter te worden?
8. Of-Of: beroemd worden of anoniem blijven?
9. Of-Of: de kantjes ervan af lopen of competitie?
10. Of-Of: ben je eerder een verwend kind of door thuis uitgedaagd?

Uitspraken/theorieën:

“We moeten af van: je hebt het of je hebt het niet.” (hoogleraar Remi Rykers)

“Een expert is iemand die op een klein terrein alle fouten heeft gemaakt die je kunt bedenken.”(fysicus Niels Bohr)

“School maakt me erg laks”.

“Talent is een belofte. Een excellente prestatie is een bewijs.”

“Excellente studenten zijn sponzen die alles willen opnemen:

Ze zijn alert en zuigen alle informatie op die ze nodig hebben (betrokkenheid).

Ze zijn daarnaast vaak ook breder geïnteresseerd (brede interesse),

Ze willen overal wat van weten (nieuwsgierig/leergierig).

En als laatste punt, ... ze stralen passie uit! (talent dat past bij persoonlijkheid)”

Omschrijf hoe het afgelopen schooljaar voor jou is verlopen. Het gaat er daarbij om dat jij vooral de punten omschrijft die je goed hebt gedaan en waar je positief op terugkijkt. Denk hierbij aan keuzes die je hebt moeten maken, presentaties die je hebt gegeven, complimenten die je hebt ontvangen of gegeven, docenten die je laten opbloeien enz... Kortom: welke momenten heb jij excellentie laten zien?

Titel

5. Open dag

Loopbaancompetenties

Loopbaansturing

Doel

LIn weten hoe ze zich kunnen voorbereiden op een open dag, welke vragen ze kunnen stellen en hoe ze één en ander in een verslag kunnen vastleggen

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Docent zorgt ervoor dat de leerlingen over dit document kunnen beschikken.

Uitvoering**Uitleg door docent**

Een van de manieren om je te oriënteren of te verdiepen in een studie is om na een open dag te gaan. Vandaag gaan we hier samen mee aan de gang.

Ter oriëntatie een aantal filmpjes van diverse universiteiten.

- UU: <https://www.uu.nl/bachelors/algemene-informatie/informatie-voor-nederlandse-studenten/kennismaken/bachelor-open-dagen>
- Leiden: <https://www.youtube.com/watch?v=O5bYnKuvEFM>
- Tilburg: https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=kJ3gi25YzYA&feature=emb_logo

Uitvoeren (individueel)

Doorlezen van de informatie

Reflecteren, Vastleggen en Nabespreken

Deze "opdracht" is vooral bedoeld om de leerlingen te informeren omtrent open dagen. De onderdelen reflecteren, vastleggen en nabespreken zijn daarom minder van toepassing.

LIn zouden al wel op zoek kunnen gaan na een open dag die ze zouden willen gaan bezoeken. De docent kan ook iets uit eigen ervaring vertellen over open dagen.

Open dag

Keuze voor een Open Dag

Eén van de activiteiten waar heel veel gebruik van wordt gemaakt is het bezoeken van open dagen. Op de sites van de universiteiten kun je vinden wanneer de open dagen zijn, maar er zijn ook algemene sites die aangeven wanneer de diverse open dagen zijn.

Dit zijn bijvoorbeeld:

- <https://www.studiekeuze123.nl/open-dagen>
- <https://bachelors.nl/open-dagen/>
- <https://www.hbostart.nl/opendagen/>
- <https://studiekeuze.qompas.nl/open-dagen>
- <https://www.universiteitstart.nl/opendagen/>

Hier kun je precies zijn wanneer de open dagen zijn.

Voorbereiden vóór de Open Dag

Als je hebt besloten naar een Open Dag te gaan, kan je het beste eerst even de website van de universiteit of school doorlezen. Of heb je dit allang gedaan? Misschien wel, maar toch is het slim om bijvoorbeeld één week van tevoren nog een keer de website te bezoeken.

Kijk dan vooral op de pagina's van specifieke opleidingen die je interessant vindt. Vaak komen er zowel studenten als leraren aan het woord en zo krijg je al een snel een idee van of de studie of universiteit misschien bij jou past.

Denk er ook even aan de brochure te downloaden of aan te vragen. Bijna elke universiteit heeft wel een brochure, die je online kunt downloaden of gratis opgestuurd wordt. Hoewel je die ook vaak op de Open Dag zelf krijgt, is het handig om hem van tevoren al een beetje door te lezen. Zo onthoud je alles een stuk beter!

Het doel van een Open Dag

Als je van plan bent om naar een open dag te gaan, moet je natuurlijk wel weten wat je doel is. In andere woorden:

Waarom ga je naar een Open Dag? Wat wil je eruit halen?

Gelukkig is het best makkelijk om die vraag te beantwoorden als je jezelf hebt ingelezen (en de vorige tips hebt gevolgd). Er zijn een aantal verschillende veelvoorkomende doelen die je jezelf kan stellen als je naar een Open Dag gaat.

Stel bijvoorbeeld dat je naar een open dag van de universiteit Utrecht gaat om een kijkje te nemen bij de studie psychologie. Je wilt je bijvoorbeeld oriënteren, of misschien heb je je keuze al bijna gemaakt.

Hoe je er ook voor staat, je doel kan zijn om:

- Gewoon eens te kijken bij verschillende studies omdat je het nog niet echt weet.
- Te kijken of psychologie in Utrecht wat voor je is.
- De sfeer te proeven bij de studie en de universiteit.
- Beter te weten of je psychologie in Utrecht wilt studeren of juist in een andere stad.
- Je ouders te laten zien waar en wat je volgend jaar gaat studeren.

Lijkt dit ongeveer op wat jij voor ogen hebt voor wanneer je naar de open dag gaat? Bedenk eens wat je doel is. Dan kan je veel gericht aan de slag.

Showroom

Een open dag is bedoeld om je een inkijkje te geven in de dagelijkse gang van zaken op een school zodat je kan bepalen of bepaalde studie bij jou past. De realiteit is dat een open dag over alles behalve de dagelijkse gang van zaken gaat op een school.

Open dagen zijn vooral een showroom, een etalage voor alle prachtige en fantastische opleidingen van een geweldige hogeschool of universiteit. Het is niet voor niks dat er reclame wordt gemaakt op billboards en borden langs de weg om je te lokken naar deze open dagen.

Je wilt een realistisch beeld vormen van een opleiding om te bepalen of het bij je past, dat is jouw belangrijkste doel. Prik daarom een beetje door de suikerlaag heen die ze op een open dag zorgvuldig voor je opbouwen.

Tijdens de open dag

Het gaat over jouw toekomst dus wees niet bang om deze vragen gewoon te stellen! Als je op een open dag assertief bent met deze vragen, kan je een realistischer beeld vormen van de opleiding en beter bepalen of een studie echt bij je past.

Als je ongeveer weet wat je doel is voor die dag (en je de relevante websites hebt doorgenomen), kan je beginnen met het bedenken van een aantal vragen. Schrijf ze op of onthoud ze gewoon.

Maar wat zijn de meest geschikte vragen voor een open dag?

Hieronder staan een aantal voorbeeldvragen, maar daarnaast zijn er natuurlijk een hele hoop andere vragen te bedenken.

Je kan bijvoorbeeld een vraag stellen over:

- De verhouding tussen theorie en praktijk in de studie
- De toelatingseisen
- Een gemiddelde week van een eerstejaarsstudent
- De kansen op een baan en het toekomstperspectief
- Studeren in het buitenland
- Keuzemogelijkheden om vakken te kiezen
- Verhouding tussen lessen en zelfstudie

Dus neem dit lijstje door en bedenk **tussen de 3 en 10 vragen** die je in elk geval beantwoord wilt hebben. Als je die weet te onthouden (of op te schrijven), weet je zeker dat je alle kansen van de Open Dag benut.

Open dag voorbereiden: Extra tips

Als je je wilt voorbereiden op een open dag, kan je het beste dus de 3 dingen doen die we hier hebben genoemd:

1. Voldoende informatie doorlezen
2. Bedenken met welk doel je naar de open dag gaat
3. Enkele relevante vragen bedenken

Maar natuurlijk zijn er nog meer manieren waarop je je kan voorbereiden. Daarom hebben we hier wat extra info opgeschreven. Dus als je deze tips doorneemt bereid je je nog beter voor op de open dag!

- Besef je dat de universiteit of school zich zo goed mogelijk willen laten zien. Dus ook al vind je de sfeer super, misschien is dat wel heel anders op een normale school- of studiedag. Een universiteit kiest er bijvoorbeeld vaak voor om de leukste leraar een proefcollege te laten geven. Vraag huidige studenten dus eens naar wat ze minder leuk vinden aan hun studie.
- Misschien is de opleiding die jij bij de open dag gaat bezoeken wel de beste van heel Nederland! Dat is natuurlijk hartstikke mooi! Maar ook scholen die heel goed aangeschreven staan kunnen slechte les aanbieden. Dus net zoals bij het vorige punt: vraag hier naar!
- Stel jezelf de vraag: Wat zoek ik in een studie? Misschien vind je het belangrijk om veel lessen te hebben, of vind je juist fijn als er een goede sfeer heerst. Als je weet wat je belangrijk vindt, kan je hier tijdens de open dag extra op letten.
- Neem pen en papier mee. Je hoeft niet alles op te schrijven, maar soms is het handig om even wat dingen makkelijker te kunnen onthouden.

Na afloop van de open dag

Schrijf de antwoorden op van de vragen die je van te voren voor jezelf hebt benoemd.

Denk ook aan reisafstand, algemene indruk van de universiteit, algemene indruk van de opleiding, plus en minpunten van de opleiding enz.

Voor je portfolio moet je een verslag maken. Hieronder vind je 2 manieren voor verslaglegging. Je mag natuurlijk ook zelf een verslag maken.

Voorbeeld van een opzet van het verslag nummer 1

Vorbereiding open dag

Het is goed om van te voren te bepalen wat je concreet te weten wilt komen op een open dag. Er is veel informatie beschikbaar, er zijn allerlei prikkels en je moet ter plekke keuzes maken over wat voor jou echt waardevol is.

Wat wil je aan het einde van de open dag concreet te weten zijn gekomen? Wat is je doel? Noteer hieronder jouw twee specifieke doelstellingen:

Op welke studie(s) ga je speciaal letten?

Kan je je van te voren alvast inschrijven voor een presentatie of workshop? Zo ja, welke wil jij volgen?

Tijdens de open dag

Je kan op twee manier je aandacht inzetten tijdens een open dag en het is belangrijk dat je aan beiden manieren aandacht besteed.

Gefocused: je bent gericht op specifieke informatie over de hogeschool of universiteit en de inhoud van een studie. Hier hoort bij dat je (kritische) vragen stelt aan huidige studenten en docenten om zo te achterhalen waar eventuele struikelblokken voor jou zitten. De volgende vragen kunnen je daarbij helpen.

Als studenten stoppen met de opleiding, wat zijn dan hun belangrijkste redenen?

Wat voor beroepen/functionies bekleden afgestudeerde studenten?

Zijn er struikelvakken in het eerste jaar? Heb je tips om deze te halen?

Waar loop je stage tijdens deze opleiding? Wat zijn dan je werkzaamheden?

Niet Gefocused: je proeft de algemene sfeer en cultuur van een hogeschool of universiteit, de koffieautomaat, de ontmoetingen met studenten en docenten en je laat de indrukken van een open dag binnen komen. Deze informatie is lastiger om in woorden te vatten maar minstens zo belangrijk. De volgende vragen kunnen je hierbij helpen:

Waarin verschilt deze opleiding ten opzichte van dezelfde opleiding op een andere hogeschool of universiteit?

Wat is de signatuur, de handtekening van deze hogeschool of universiteit?

Wat hebben de studenten die hier studeren met elkaar gemeen?

Evaluatie Open dag

Wat was je algeme indruk van de hogeschool of universiteit?

Is de reisafstand haalbaar?

Heb je een positieve of negatieve ervaring opgedaan met de studie?

Heb je iets gemeen met de huidige studenten? Kon je jezelf identificeren met de jongeren die nu de studie volgen?

Voorbeeld van een opzet van het verslag nummer 2

Vragenlijst

De studie - inhoudelijk

- Welke vakken krijg je tijdens het eerste jaar?
- Is de opleiding vooral praktisch of meer theoretisch?
- Wat zijn de stage mogelijkheden?
- Kun je een deel van de opleiding in het buitenland volgen?
- Welke afstudeerrichtingen zijn er?
- Waarin verschilt deze opleiding ten opzichte van dezelfde opleiding in andere plaatsen?

De studie - praktisch

- Hoeveel college-uren of contacturen heb je per week?
- Hoe wordt er lesgegeven (hoorcolleges, practica, werkgroepen, werkcolleges)?
- Is het een zelfstandige studie of werk je veel samen?
- Hoe is het contact met de docenten?
- Hoe is de studiebegeleiding geregeld?
- Hoeveel uur per week ben je gemiddeld bezig met de studie?
- Hoeveel studenten zitten er in het eerste jaar?
- Hoeveel studenten vallen uit? Wat zijn de belangrijkste redenen voor uitval?
- Op welke manieren wordt er getoetst en hoe vaak?
- Met welke extra kosten moet je rekening houden naast het collegegeld (studieboeken, materialen)?

Toelating en inschrijving

- Heeft de studie specifieke toelatingseisen (profiel, talen, cijferlijst)?
- Is er een selectie voor de studie? Zo ja, wat moet je daarvoor doen?
- Hoe ziet de studiekeuzecheck eruit? Hoe kan je je daar het beste op voorbereiden?

Toekomst / na de studie

- Welke doorstroommogelijkheden zijn er na de studie?
- In welke beroepen komen de meeste studenten terecht?
- Wat is het arbeidsperspectief voor deze studie?

Pas ik bij de studie?

- Welke eigenschappen en kwaliteiten heb je nodig om de studie succesvol af te ronden?
- Wanneer moet je de studie echt niet gaan volgen?
- Kan ik proefstuderen en/of een dag meelopen?

Ontspanning en vrije tijd

- Is er een studievereniging waar ik me bij aan kan sluiten?
- Welke studentenverenigingen zijn er in deze stad?
- Is er een introductie voor studenten in de stad en voor de opleiding?
- Worden er veel activiteiten georganiseerd voor studenten?

Wonen en werk

- Is het moeilijk om een kamer te vinden?
- Wat is de gemiddelde huurprijs voor een kamer?
- Kom je gemakkelijk aan een leuke bijbaan?

Eigen vragen

.....
.....
.....

Notities / evaluatie

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Conclusie

.....
.....
.....

Titel

6. LC-data

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

Leerlingen maken een interesse en geschiktheidstest. Dit schetst een profiel van tien karaktereigenschappen en doet uitspraak over het zelfbeeld

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Laat leerlingen een opgeladen laptop meenemen OF laat ze de test thuis maken.
- Zorg ervoor dat iedere leerling deze opdrachtbeschrijving opent vanuit magister
- Geef leerlingen de inlogcodes

Uitvoering

Uitleg door docent

Middels een interesse en geschiktheidstest wordt gekeken welke karaktereigenschappen passen bij de huidige MBO opleidingen. Laat leerlingen beide testen maken.

- Ga naar www.lcdata.nl
- Klik op log-in testen
- Kies voor 'leerling'
- Voer de toegangscode van school in **E2AE3DB6C2B8**
- Kies voor de **Studiewijzer** door op 'start' te drukken.
- Doe eerste de interesstest en vervolgens de geschiktheidstest
- Na het invoeren van je persoonlijke gegevens krijg je een code te zien, bewaar deze goed!
- De testen bestaan uit een groot aantal vragen. Wanneer een leerling het serieus gaat maken, duurt het ongeveer een uur.

Reflecteren

Laat leerlingen na de test kritisch naar de uitslagen kijken en geef ze mee dat ze de uitkomsten kunnen gebruiken om de studies verder te onderzoeken op bijvoorbeeld voorlichtingsdagen. Ook de uitkomsten van het zelfbeeld zijn goed om verder te onderzoeken.

Vastleggen

Laat leerlingen deze opdracht opslaan in magister bij portfoliodocumenten.

De bedoeling is dat leerlingen na afronden van de test de gegevens eerst op de computer opslaan en vervolgens uploaden in magister. LC-data geeft een digitaal rapport af, die hebben ze nodig. Laat de leerlingen ook beschrijven wat ze opviel. Kunnen ze doen op het antwoordblad uit de bijlage.

Nabespreken

Wat vind je van de uitkomsten?

Kloppen ze met je eigen ideeën?

Welke opleiding ga je bezoeken na deze uitslagen?

Opmerking

Soms kunnen er richtingen uitkomen die volgens leerling helemaal niet kloppen. Laat de leerling dan onderzoeken hoe dat kan.

Bijlage: antwoordblad

Welke uitkomsten van de test vallen je op?

-

Wat vind je van de uitkomsten?

-

Kloppen ze met je eigen ideeën?

-

Welke opleiding ga je bezoeken na deze uitslagen?

-

Titel

7. Kolb leerstijlentest

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

Ontdekken op welke manier je meestal te werk gaat

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Kopieren van de bijlage voor elke leerling

Uitvoering**Uitleg door docent**

In totaal zijn er 4 leerstijlen, dat wil zeggen 4 manieren waarop je dingen kunt leren. Afhankelijk van de leerstof en de situatie gebruik je een bepaalde leerstijl. Mensen hebben echter ook een favoriete manier van leren, oftewel een voorkeursleerstijl. Weet je wat jouw voorkeursleerstijl is dan weet je ook wat er, qua leerstof en studie, het beste bij je past.

Ervaren

Maken van de test uit de bijlage.

Reflecteren

Bespreken van de uitkomsten in een groepje van 2 tot 3 personen.

Vastleggen

Testresultaten en bespreking in portfolio.

Opmerking

In de bijlage is naast de test ook achtergrondinformatie opgenomen over uitkomsten. In de bespreking zou kunnen worden gekeken na de betrouwbaarheid van de uitkomst.

Bijlage 1

Kolb leerstijltest

Ben jij een doener, denker, dromer of beslisser?

Met deze leerstijltest wordt bekeken op welke manier jij meestal een probleem aanpakt. Bedenk je goed; jouw manier van leren is niet beter of slechter dan die van een ander. Beantwoord de vragen dus eerlijk.

Instructie

De test bestaat uit 9 vragen.

Het antwoord dat het beste bij jou past geef je 4 punten.

Het antwoord dat daarna het beste bij jou past geef je 3 punten.

Het antwoord daarna 2 punten en het antwoord wat het minst bij je past geef je 1 punt.

Schrijf de punten (4, 3, 2 en 1) in het grijze hokje voor het antwoord. Zorg ervoor dat je altijd aan alle antwoorden punten geeft!

	Kolom A	Kolom B	Kolom C	kolom D
1	Je wilt leren zeilen. Hoe pak je het aan?			
	Ik stap direct in de boot en probeer hoe je moet zeilen	Ik blijf eerst op de kant staan en kijk hoe een ander het doet	Ik kijk eerst in een boek hoe je moet zeilen	Ik vraag iemand om het mij voor te doen en doe het na
2	Je krijgt een nieuwe computer. Je wilt hem meteen gebruiken. Hoe ga je te werk?			
	Ik denk er eerst over na wat je er allemaal mee zou kunnen doen.	Je vraagt eerst precies na wat er allemaal op zit en wat je ermee kunt doen	Ik lees eerst de gebruiksaanwijzing goed door	Ik probeer direct alles uit
3	Je moet een werkstuk maken bij techniek. Wat doe je?			
	Ik denk er eerst over na wat de bedoeling is en hoe je het aan moet pakken	Ik lees eerst de opdracht helemaal door en bekijk de tekening eerst goed	Ik kijk eerst waar ik het werkstuk voor kan gebruiken	Ik begin meteen te werken
4	Je hoort op de radio een spannend verhaal. Je wilt het straks navertellen. Wat doe je?			
	Ik doe net of het verhaal nu gebeurt en dat ik er bij ben	Ik vind wat ik hoor geweldig en wil het meteen zelf ook doen	Ik wil eerst weten of het verhaal wel klopt	Ik vertel het verhaal gewoon na
5	Je gaat op vakantie. Je mag kiezen uit twee landen. Wat doe je?			
	Ik probeer me voor te stellen wat je allemaal in die landen kunt doen. Ik vind het moeilijk om te kiezen	Ik denk er niet zo lang over na. Je moet er gewoon het beste van maken.	Ik probeer zoveel mogelijk over die landen te weten te komen. Daarna kies ik een land.	Ik kijk waar ik het meeste aan heb. Ik kan snel kiezen.

6	Je gaat een nieuwe fiets uitzoeken. Hoe ga je te werk?				
	Ik denk na waar ik allemaal met die fiets naartoe zou kunnen gaan en hoe-veel plezier ik er van zal hebben.		Ik wil precies weten wat er allemaal op die fiets zit, wat de beste is en hoe duur hij is.	Ik wil direct proberen hoe hij rijdt.	Ik kijk welke fiets het beste voor mij geschikt is.
7	Je krijgt een toets over motormanagement. Hoe bereid je je voor?				
	Ik leer alles wat ik voor die toets moet weten.		Ik probeer alles rond motormanagement te begrijpen	Ik schrijf de belangrijkste dingen even op.	Ik leer, omdat het nou eenmaal moet.
8	Je staat op het punt een totaal nieuwe baan aan te nemen. Hoe beslis je?				
	Ik probeer me voor te stellen hoe het voor me zal zijn om dat werk te doen.		Ik wil eerst precies weten hoe hard ik moet werken en hoeveel ik verdien.	Ik wil precies weten wat iemand in dat bedrijf moet doen en hoe het bedrijf werkt.	Ik ga werken en merk vanzelf wel of het mij bevalt
9	Je mag kiezen hoe je les krijgt in een vreemde taal. Hoe wil je het?				
	Ik wil graag dat de leraar verhalen vertelt.		Ik wil graag werkstukken maken.	Ik wil graag duidelijke opdrachten hebben.	Ik wil graag weten waar de opdrachten voor nodig zijn.

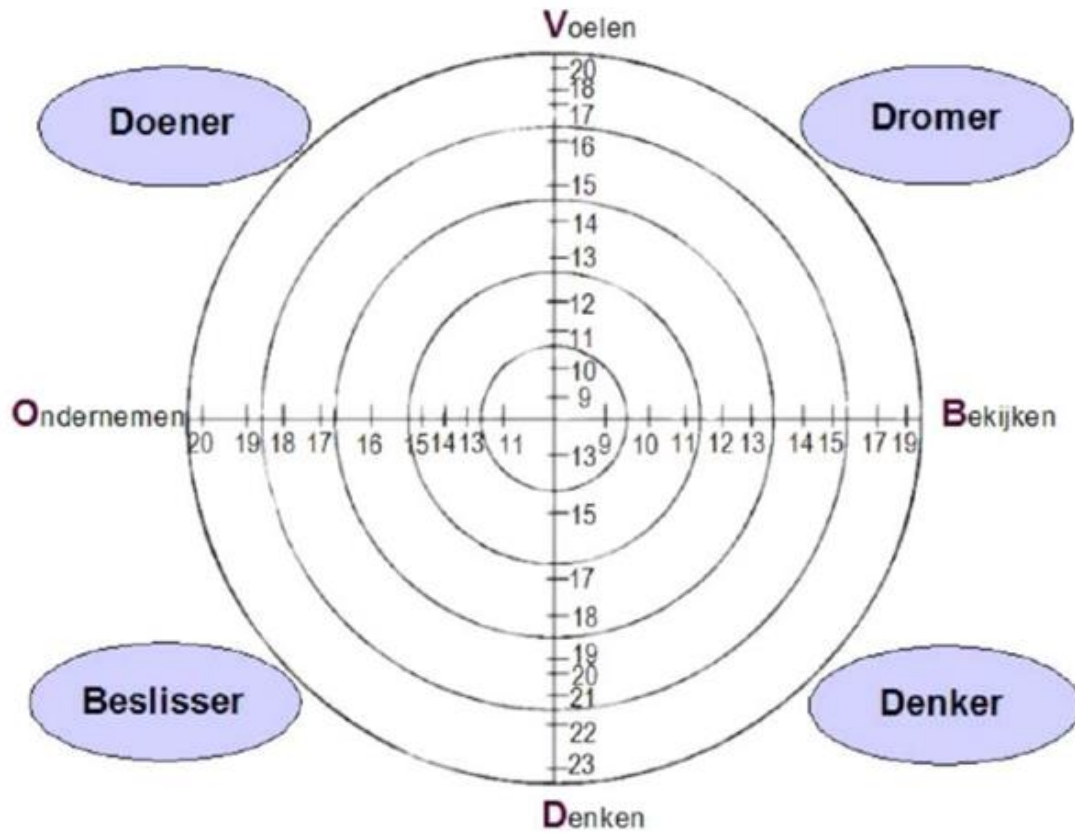
Uitslag

Hieronder vind je een tabel. Links staan de nummers van de vragen. Daarachter vind je een hokje voor elke kolom. Neem nu uit je test de punten van de A-kolom en neem deze over in de tabel hieronder. Als er al een 0 in het vakje staat, sla je die over. Tel je scores bij elkaar op en je hebt het totaal voor de A-kolom. Herhaal dit voor de B, C en D-kolom.

	Kolom A	Kolom B	Kolom C	Kolom D
1	0		0	
2		0		0
3				
4		0		0
5		0		0
6	0		0	
7			0	
8				
9	0			
Totaal				
Score	Voelen	Bekijken	Denken	Ondernemen

Tel de scores van alle kolommen op. De uitkomst teken je af in de figuur hieronder.

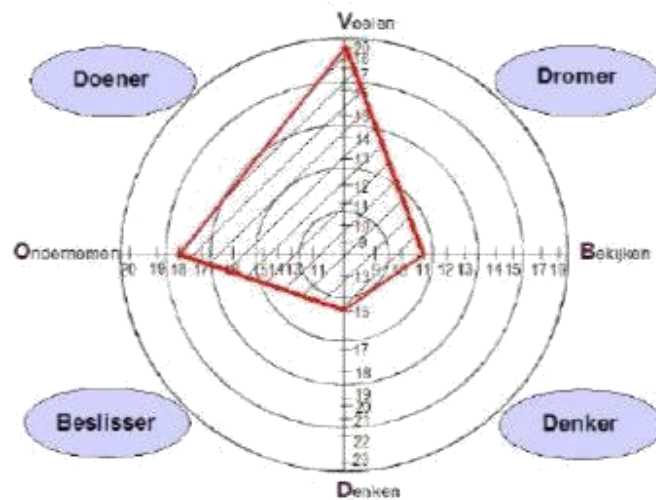
Is het totaal bijvoorbeeld 20 in kolom A, dan zet je een puntje bij de 20 op de V(oelen)-as. Datzelfde doe je met de totale score voor de Bekijken, Denken en Ondernemen. Vervolgens verbindt je de puntjes met elkaar. Het resultaat is een vierhoek die jouw favoriete leerstijl weergeeft. Waarschijnlijk gebruik je niet één leerstijl, maar een combinatie. Het figuur geeft wel weer waar bij jou de nadruk op ligt.

Een voorbeeld
 Leerling A had 20 punten voor Voelen (Kolom A), 11 punten voor Bekijken (Kolom B), 15 voor Denken (kolom C) en 18 voor Ondernemen (Kolom D).

Nadat hij de puntjes met elkaar verbonden had, ontstond het volgende vlak.

Deze vierhoek geeft zijn favorieten leerstijl weer. Zoals je kunt zien is leerling A vooral een doener.

Kenmerken van de leerstijlen

Een Doener:

Gaat op zijn gevoel af bij een opdracht.
 Past zich makkelijk aan
 Is avontuurlijk en neemt graag risico's
 Gebruikt graag informatie van anderen
 Werkt graag in een groep, maar volgt zijn eigen intuïtie
 Is soms ongeduldig en drukt graag zijn mening door.
 Heeft een hekel aan zweverig gedoe
 Houdt van leren door te doen.

Een Dromer:

Heeft een groot voorstellingsvermogen
 Kan situaties vanuit vele hoeken bekijken
 Is goed in het verzinnen van nieuwe ideeën
 Kan spontaan en emotioneel zijn
 Kijkt en luistert goed naar wat er om hem heen gebeurt
 Stelt vooral vragen aan zichzelf
 Laat zich niet meeslopen door wat er gebeurt.

Een Beslisser:

Experimenteert heel doelgericht
 Is beter in het toepassen van ideeën dan in het bedenken ervan
 Lost het liefst problemen op waarvoor maar één oplossing bestaat
 Heeft meer belangstelling voor dingen dan voor mensen
 Is liever met iets bezig dan dat hij over dingen nadenkt

 Is voor gericht op resultaten

Een Denker:

Kan goed abstract denken
 Neemt veel informatie op
 Heeft meer belangstelling voor het verband tussen dingen dan die dingen op zich.
 Vindt de theorie belangrijker dan het toepassen ervan
 Is goed in het analyseren van situaties
 Probeert altijd logisch te denken

 Benadert situaties met zijn verstand, niet met zijn gevoel.

*Deze leerstijltest is een bewerking van de leerstijltest van Kolb – Akkerman.

Bijlage 2

Achtergrond informatie

Uitleg Kolb's leerstijlen model

Kolb zegt zelf over leren onder andere het volgende:

“Learning is the process whereby knowledge is created through the transformation of experience”
(David A. Kolb, 1984).

Je zet volgens Kolb dus de ervaringen die je opdoet, om in kennis. Tegenwoordig zeggen we dat we de ervaringen die we opdoen omzetten in een combinatie van kennis, vaardigheden en gedrag, oftewel in [competenties](#).

Het is volgens Kolb belangrijk om de bovenstaande afbeelding als een soort stroomdiagram te zien. In een leerproces heb je te maken met 4 manieren van leren:

- Doen (Actief leren)
- Voelen (Concreet leren)
- Kijken (Reflectief leren)
- Denken (Abstract leren)

Je leerstijl is eigenlijk het gevolg van 2 voorkeuren voor manieren van leren die je (onbewust) hebt als je in een leersituatie komt. In het plaatje hierboven staan de 2 voorkeuren op de horizontale as en verticale as weergegeven.

- De horizontale as geeft aan hoe je een taak benadert.
Leer jij liever door situaties Actief te benaderen (bv experimenteren) òf leer jij liever door situaties Reflectief te benaderen (bv observeren/overdenken)?
- De verticale as geeft aan hoe je omgaat met wat je waarneemt.
Leer jij liever door situaties Concreet te benaderen (bv ervaren, voelen, beleven) òf leer jij liever door situaties Abstract te benaderen (bv begrijpen, analyseren)?

Kolb stelt dat je niet tegelijk een voorkeur kunt hebben voor denken èn voor voelen (verticale as), je hebt òf een voorkeur voor voelen òf een voorkeur voor denken.

Hetzelfde geldt voor de horizontale as. Volgens Kolb heb je òf een voorkeur voor actief zijn/doen, òf een voorkeur om eerst te kijken/reflecteren. Door die twee voorkeuren te meten met een leerstijlentest, komt je resultaat in 1 van de 4 kwadranten/vakken van het stroomdiagram terecht en ben je bijvoorbeeld een doener.

Je leerstijl betekent dus dat je een voorkeur hebt voor een bepaalde combinatie van 2 manieren van leren. Een doener heeft de voorkeur voor actief leren èn voor concreet leren.

Je leerstijl geeft aan dat je een leerproces het liefst start met op die leerstijl aangepaste werkvormen en leermethoden. Gedurende een ideaal leerproces schuif je daarna telkens "met de klok mee" door naar de volgende leerstijl (met de bijbehorende werkvormen en leermethoden) om zo jouw leerproces steeds verder te verdiepen:

- De DOENER heeft een nieuwe ervaring.
- De DROMER observeert en reflecteert op die ervaring (reviewt)
- De DENKER analyseert en trekt conclusies
- De BESLISSER past het geleerde toe in de praktijk, waarna er weer een nieuwe ervaring volgt, zodat de cirkel van leren verder gaat.

In het meest effectieve leerproces doorloop je dus alle vier de leerstijlen "met de klok mee". Je voorkeursleerstijl is dan de leerstijl waar je bij voorkeur mee begint in een leerproces. De 4 leerstijlen van het leerproces zijn volgens Kolb alle vier even belangrijk voor een compleet en rijk leerproces. De leerstijlen ondersteunen en voeden elkaar op een logische wijze waardoor het niet uitmaakt met welke leerstijl je start, als je ze maar wel allemaal doorloopt. Want alleen dan is het leerproces het meest effectief.

Waarom het belangrijk is om je leerstijl te weten?

- Als je je leerstijlvoorkeur weet, dan weet je ook welke manieren van leren bij jou het beste werken. En dat geeft jou een beter leerresultaat en tijdswinst.
- Het is goed om te weten hoe je in elkaar zit zodat je je eigen gedrag en gevoelens beter (her)kent.
- Met de kennis over je eigen leervoorkeur en de werkvormen die bij de leerstijlen horen, kun je ook beter begrijpen hoe anderen leren. De samenwerking met bijvoorbeeld studiegenoten kun je daardoor verbeteren.

Natuurlijke leerstijl

Is er zoiets als een natuurlijke leerstijl? Je zou kunnen zeggen dat baby's alles door concrete activiteiten en ervaringen leren, dus zou dat wijzen op "Doener" als natuurlijke leerstijl. Tegelijk zijn bepaalde eigenschappen in het karakter en temperament bij een jonge baby al snel zichtbaar. Deze karaktereigenschappen kunnen invloed hebben op de voorkeur voor de leerstijlen. Er zijn bijvoorbeeld baby's die heel vurig/fanatiek en actief zijn en veel oogcontact maken (Doener?), en er zijn baby's die terughoudend zijn en meer afwachten wat er komt (Dromer?).

In ieder geval is het bekend dat een voorkeur in leerstijlen zich in een bepaalde richting ontwikkelt vanaf de geboorte tot aan de adolescentie. Daarna, tot jongvolwassen leeftijd, is er vaak sprake van een duidelijke voorkeur voor een bepaalde leerstijl. Vanaf middelbare leeftijd is er vaker sprake van een minder duidelijke voorkeur. Men heeft dan vaak al meerdere leerstijlen geoefend/ontwikkeld zodat er moeilijker een bepaalde voorkeur te herkennen is.

De voorkeur voor een leerstijl wordt beïnvloed door:

- Karakter – Temperament
- Intelligentie
- Opvoeding
- Onderwijs

Hieronder vind je een overzicht van kenmerken en voorkeuren van de verschillende leerstijlen. Het is natuurlijk niet zo dat alleen deze voorkeuren geschikt zijn voor een bepaalde leerstijl. Juist het oefenen en experimenteren met andere leerstijlen zorgt ervoor dat je daar ook beter in wordt. Je ontwikkeling in alle vier de leerstijlen zorgt ervoor dat het leerproces effectiever wordt.

Doener

De doener is iemand met een leerstijlvoorkeur voor het actief ervaren van situaties. Een doener is dus actief en vertrouwt daarbij meer op intuïtie dan op logica. Als je deze leerstijl hebt ben je gericht op nieuwe ervaringen en op het uitvoeren van gemaakte plannen. Deze leerstijl komt gemiddeld gezien het meeste voor.

Kenmerken doener

Hieronder zie je een verzameling van kenmerken van de doener. De doener...

- houdt van een praktische aanpak.
- leert door te doen (trial and error).
- voert plannen en opdrachten uit.
- is gericht op het actief ervaren van nieuwe situaties/uitdagingen.
- gebruikt bestaande theorieën en informatie van anderen
- is vaak enthousiast.
- laat zich meer leiden door intuïtie dan door logica.
- zoekt kansen en neemt daarbij risico.
- heeft een voorkeur voor beeld en geluid (bijvoorbeeld instructiefilm), boven tekst (bijvoorbeeld instructiehandleiding).
- doet eerst en overziet de gevolgen soms pas later.
- is flexibel en kan zich snel aanpassen aan veranderende omstandigheden.
- is doelgericht.

Leervoorkeuren van de doener

De doener heeft een bepaalde voorkeur om zich in een leersituatie te begeven. Dit betekent ook dat bepaalde manieren van lesgeven beter aansluiten bij de behoefte van de doener dan andere. De doener wil graag in beweging blijven en houdt van nieuwe situaties waarbij er best een risico mag zijn. Afhankelijk van de aard en inhoud van een leeropdracht zijn de volgende werkvormen, leermethoden en aandachtspunten belangrijk en/of effectief voor de doener:

- Practicum
- Stage
- Aanleren van een praktisch specialisme (bijvoorbeeld lassen, typvaardigheid, injecteren)
- Opdrachten met een onbekend/nieuw element
- Opdrachten met spanning (ehbo, bhv) en beweging
- Opdrachten die competitief zijn, waarbij in groepjes bijvoorbeeld een praktische opdracht op tijd moet worden volbracht.
- Creatieve opdrachten (collage, poster, lied)
- Toneelspel/rollenspel
- Presentaties
- Quiz
- Interviews
- Enquêtes/Vragenlijsten afnemen
- Bedrijfsbezoeken
- Korte instructies
- Groepsdiscussies
- Brainstorming

Dromer

De dromer is iemand met een leerstijlvoorkeur voor waarnemen (kijken) en concreet ervaren (voelen). Een dromer kan een situatie vanuit verschillende kanten bekijken en heeft een groot voorstellingsvermogen. Als je deze leerstijl hebt, ben je gevoelig/intuïtief en heb je een duidelijke voorkeur om te kijken ten opzichte van te doen.

Kenmerken Dromer

Hieronder zie je een verzameling van kenmerken van de dromer. De dromer..

- heeft een voorkeur voor kijken in plaats van doen.
- staat open voor ervaringen.
- verzamelt informatie om een conclusie of mening te bereiken (onderzoekt).
- heeft veel tijd nodig om een beslissing te nemen.
- combineert ervaringen uit het verleden met ervaringen uit het hier en nu om een beeld te krijgen van een situatie.
- gebruikt fantasie om problemen op te lossen.
- bekijkt situaties vanuit verschillende perspectieven/invallshoeken.
- is goed in het genereren van ideeën/brainstormen.
- heeft een brede culturele interesse.
- is geïnteresseerd in mensen.
- is fantasierijk.
- heeft de neiging om emotioneel te reageren.
- kan zich kunstzinnig uiten.
- werkt graag in groepen.
- kan luisteren en kijken zonder vooroordeel.
- ontvangt graag feedback.
- zoekt naar persoonlijke zingeving.
- heeft de neiging tot voorzichtigheid.
- zijn gevoelig voor sferen, materiaalafwerking en dergelijke.
- herkent belemmeringen/problemen, maar ook kansen/mogelijkheden.

Leervoorkeuren van de dromer

De dromer heeft een bepaalde voorkeur om zich in een leersituatie te bewegen. Dit betekent ook dat bepaalde manieren van lesgeven, bepaalde werkvormen beter aansluiten bij de behoefte van de dromer dan andere. Afhankelijk van de aard en inhoud van een leeropdracht zijn de volgende werkvormen en leermethoden effectief voor de dromer:

- Overleg tussen docent en student of studenten onderling met als uitgangspunt de persoonlijke gevoelens en gedachten over een bepaald onderwerp of vraagstuk.
- Brainstormen/Ideëengeneratie
- Mindmappen
- Observeren/Waarnemen
- Reflectie op waarneming
- Fantaseren
- Sensing/Feeling: gebruik de zintuigen om te ervaren/leren: Kijken, Luisteren, Voelen, Proeven, Ruiken.
- Leren omgaan met de eigen intuïtie
- Rollenspellen
- Creatieve werkwijzen stimuleren bijvoorbeeld ontwerpen, verhalen schrijven, collages maken, toneel, muziek.
- Oefen met feedback geven/ontvangen
- Zelfanalyse/Vragenlijsten/testen
- Voldoende time-outs/pauzes om de dromer te laten reflecteren
- Demonstraties
- Coaching
- Persoonlijke verhalen vertellen

Denker

De denker is iemand met een leerstijlvoorkeur voor waarnemen (kijken) en denken (analyseren). Een denker kan een probleem of ingewikkelde situatie goed analyseren en kan prima overzichten maken van de verzamelde gegevens. Met overzicht, inzicht en logisch redeneren gaat de denker aan de slag.

Kenmerken Denker

Hieronder zie je een verzameling van kenmerken van de denker. De denker ...

- is gericht op het begrijpen van situatie of onderwerp.
- verzamelt hiervoor informatie.
- is gericht op feiten/objectiviteit.
- zoekt naar een logische samenhang .
- kan goed analyseren, theoretiseren, analyseren.
- formuleert vraagstellingen/probleemstellingen.
- definieert problemen en criteria.
- heeft een voorkeur voor ideeën en concepten, en minder voor mensen.
- kan beknopt en zakelijk samenvatten.
- is goed in het organiseren van uitgebreide hoeveelheden informatie in heldere, logische modellen.
- is gericht op een theoretische benadering.
- vindt praktisch nut minder interessant.
- zoekt intellectuele uitdagingen.
- is gedisciplineerd.

Leervoorkeuren van de denker

De denker heeft een bepaalde voorkeur om zich in een leersituatie te begeven. Dit betekent ook dat bepaalde manieren van lesgeven beter aansluiten bij de behoefte van de denker dan andere manieren. De denker wil bijvoorbeeld intellectueel uitgedaagd worden. Afhankelijk van de aard en inhoud van een leeropdracht zijn de volgende werkvormen, leermethoden en aandachtspunten belangrijk en/of effectief voor de denker:

- Colleges bijwonen
- Samenvatten
- Lezingen door experts bezoeken
- Vragen stellen om het begrip te toetsen en om te verdiepen
- Debatteren
- Vergelijken van visies en meningen
- Observeren
- Onderzoeken
- Analyseren
- Analytische modellen gebruiken en vergelijken
- Bestudeertijd geven om iets te doorgronden
- Tijd en mogelijkheden om de feiten/informatie te verzamelen
- Verbanden zoeken tussen verschillende theoriën, of tussen een bepaalde theorie en de praktijk
- Structureren van uitgebreide informatie
- Statistieken bijhouden
- Tutorials over een bepaalde methodiek of theorie

Beslisser

De beslisser is iemand met een leerstijlvoorkeur voor toepassen en beslissen. Een beslisser neemt verantwoordelijkheid in een situatie en vaak ook in groepen. Iemand met de leerstijl beslisser moet kunnen zien hoe informatie en kennis in de werkelijkheid toepasbaar is.

Kenmerken Beslisser

Hieronder zie je een verzameling van kenmerken van de beslisser. De beslisser ...

- past graag theorieën en ideeën (van anderen) toe in de praktijk.
- heeft een groot probleemoplossend vermogen.
- maakt gemakkelijk beslissingen.
- straalt zelfvertrouwen uit.
- is technisch/praktisch vaak sterk.
- evalueert plannen/experimenten.
- is niet heel erg geïnteresseerd in mensen of in sociale en interpersoonlijke elementen.
- houdt niet altijd van lange woordenwisselingen, wil liever doelgericht handelen.
- experimenteert graag met nieuwe theorieën in de praktijk.
- heeft oog voor efficiënt en zakelijk werken.

Leervoorkeuren van de beslisser

De beslisser heeft een bepaalde voorkeur om zich in een leersituatie te begeven. Dit betekent ook dat bepaalde manieren van lesgeven beter aansluiten bij de behoefte van de beslisser dan andere. De beslisser kan bijvoorbeeld heel goed een theoretisch model toepassen in de praktijk. Afhankelijk van de aard en inhoud van een leeropdracht zijn de volgende werkvormen, leermethoden en aandachtspunten belangrijk en/of effectief voor de beslisser:

- Praktische vraagstukken oplossen met een bepaald theoretisch model
- Opdrachten maken die gericht op resultaat, met duidelijke doelstellingen.
- Beslissingen maken als onderdeel van het leerproces
- Planningen maken (technisch, logistiek, financieel en dergelijke)
- Praktische applicaties, simulaties bedenken en maken
- Demonstraties van computers, machines en dergelijke bijwonen
- Experimenteren en improviseren om zo tot een oplossing te komen voor een probleem
- De toe te passen kennis/vaardigheden moeten wel theoretisch onderbouwd zijn.
- Werkt graag met schema's, checklists, stappenplannen.
- Practicum uitvoeren
- Luisteren naar praktijkverhalen
- Korte discussies voeren met een duidelijk doel

Titel

8. Het ballonvaartavontuur

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

Leerlingen ervaren op welke manier zij met elkaar communiceren en op welke manier zij tot samenwerking kunnen komen.

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Benodigdheden:

- Uitgeprint werkblad voor iedere leerling

Zet in de ruimte stoelen in een kring, zonder tafels. Verdeel de groep in twee subgroepen (denk na over de samenstelling van de groep). Vertel de situatie, als een verhaal, aan de klas. Vraag om stilte en vertel dat het belangrijk is om goed te luisteren.

Uitvoering**Uitleg door docent**

'Je hebt een prijs gewonnen en gaat met een groep mensen op reis. Het is een reis per luchtballon. Je zit met de groep in de gondel onder de ballon en zweeft hoog boven de oceaan. Opeens horen jullie een vreemd geluid. Je kijkt naar boven en ziet dat er een scheur boven in de ballon is ontstaan. Je weet dat er geen mogelijkheid bestaat om het lek te repareren en voelt dat de ballon langzaam begint te dalen. Je weet dat je met een lek nog een heel eind kan komen, maar dan moet je wel gewicht kwijt. Volgens de kaart ligt er niet ver van waar jullie je bevinden een onbewoond eiland. Een half uur moet lukken, maar... Jullie besluiten als groep om zo veel mogelijk materiaal overboord te gooien, waardoor je het eiland misschien kunt halen. Het is moeilijk om iets overboord te gooien, omdat je de materialen misschien nog nodig hebt als je op het onbewoonde eiland terecht komt. Je maakt voor jezelf een overweging: wat kun je het beste lozen en wat kun je het minste missen?'

Ervaren**Vorbereiden (individueel)**

Deel de werkbladen met het verhaal plus de lijsten uit. Vraag de leerlingen het uitgeprinte werkblad in te vullen. Daarop schrijft elke leerling welke 10 voorwerpen hij uit de ballon wil gooien. Daarbij geven ze een rangorde aan: nummer 1 gaat als eerste overboord, nummer 10 als laatste. Hiervoor krijgen de leerlingen 5 - 10 minuten de tijd.

Uitvoeren (individueel)

1. Verdeel de groep in twee subgroepen.
2. Iedereen heeft zijn of haar individuele oplossing voor zich.
3. Geef de leerlingen de opdracht te komen tot overeenstemming over de voorwerpen die zij overboord willen gooien. Ze krijgen hiervoor 30 minuten. Ze moeten als subgroep tot een verdeling komen die voor iedereen het minst moeilijk is.

Tips hierbij:

- Kies een discussieleider waarin de hele groep vertrouwen heeft.
- Probeer de zaak logisch te benaderen. Ga niet alleen voor je eigen gelijk.
- Beschouw verschillen in opvatting als nuttige informatie die jij misschien nog niet bedacht had.
- Je mag niet stemmen, je mag geen gemiddelden nemen.

Reflecteren

Hoe hebben de leerlingen de samenwerking ervaren? Wat vonden ze goed gaan? Wat vonden ze minder goed gaan? Wat zouden ze de volgende keer hetzelfde doen? Wat zouden ze volgende keer hetzelfde doen? Over welke dingen hebben ze zich verbaasd?

Vastleggen

De leerlingen leggen in maximaal 10 regels vast wat ze van deze opdracht geleerd hebben.

Nabespreken

Besprek deze oefening na door eerst te vragen wat de oplossing is van de verschillende subgroepen. Wat is de overeenkomst tussen de oplossing van de subgroepen en wat zijn de verschillen? Hoe komt het dat er verschillen tussen de subgroepen bestaat? Op welke manier zijn de subgroepen tot overeenstemming gekomen? Is iedereen tevreden over het eindresultaat? Zijn er mensen die ontevreden zijn? Waardoor hadden ze wel tevreden kunnen zijn met de uitkomst? Welke leerlingen zijn wel tevreden? Waarom? Wat zegt dit over komende overleggen? Zijn er afspraken die ze daarover willen maken?

Opmerking

Op het moment dat je vindt dat het overleg niet meer gaat over het zo goed mogelijk nemen van een besluit, vraag je een time-out en zegt wat je ziet. Daarna geef je het woord weer aan de gespreksleider. Vraag als begeleider een time-out in de volgende gevallen: de groep heeft de neiging te gaan stemmen, een compromis te gaan sluiten, als mensen te veel aan het woord zijn en anderen te weinig, et cetera. Vraag aan de gespreksleider of je mag ingrijpen en geef daarna het woord weer aan de gespreksleider terug.

Richt je als begeleider vooral op het proces van het overleg. Wat valt je op? Waar kun je de leerlingen in ondersteunen? Geef hen daar ook concrete feedback op. Zeg wat je gezien hebt en wat dat vervolgens betekende voor het overleg in de groep.

Bijlage

WERKBLAD HET BALLONVAARTAVONTUUR

Je hebt een prijs gewonnen en gaat met een groep mensen op reis. Het is een reis per luchtballon. Je zit met de groep in de gondel onder de ballon en zweeft hoog boven de oceaan. Opeens horen jullie een vreemd geluid. Je kijkt naar boven en ziet dat er een scheur boven in de ballon is ontstaan. Je weet dat er geen mogelijkheid bestaat om het lek te repareren en voelt dat de ballon langzaam begint te dalen. Je weet dat je met een lek nog een heel eind kan komen, maar dan moet je wel gewicht kwijt. Volgens de kaart ligt er niet ver van waar jullie je bevinden een onbewoond eiland. Een half uur moet lukken, maar...

Jullie besluiten als groep om zo veel mogelijk materiaal overboord te gooien, waardoor je het eiland misschien kunt halen. Het is moeilijk om iets overboord te gooien, omdat je de materialen misschien nog nodig hebt als je op het onbewoonde eiland terecht komt. Je maakt voor jezelf een overweging: wat kun je het beste lozen en wat kun je het minste missen?

Maak een lijst van de onderstaande materialen in volgorde van belangrijkheid op het eiland. Jouw nummer 1 gaat als eerste over boord, je nummer 10 als laatste. De spullen wegen allemaal ongeveer hetzelfde (25 kilo).

1. Koperen kompas	6. Kooktoestel
2. Blik voedsel	7. Geweer met patronen
3. Ton water	8. Touw van dertig meter lang
4. Radiozendapparatuur	9. Verrekijker
5. EHBO-pakket	10. Vuurpijl

Invulijst voor het ballonvaartavontuur

Eigen lijst	Groepslijst
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10

Titel

9. Ambitie

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

- Leerlingen leren zichzelf en elkaar beter kennen en begrijpen door middel van het vertellen van hun eigen verhaal rondom dit thema.
- Leerlingen weten wat ze nodig hebben om hun toekomstig beroep op een voor hen zinvolle manier uit te voeren.

Voorbereiding

Voorwerk voor docent

Je kunt er als begeleider voor kiezen om eerst met de leerlingen vanuit dit thema te werken. Je geeft dan verdieping aan onderwerpen, vragen of discussies die al binnen je loopbaangroep aan bod zijn gekomen of die jij zelf belangrijk vindt om binnen de groep aan de orde te stellen. Je kunt er ook voor kiezen verdieping te geven aan de overige LOB-opdrachten, waarin steeds een van de loopbaancompetenties centraal staan.

In deze opdracht staan vragen die de loopbaandialoog in gang zetten of op gang houden. Ook theorieën/uitspraken zijn opgenomen. Kies als docent zelf of samen met de leerling waar je mee aan de slag gaat.

Uitvoering

Uitleg door docent

“Dit is een verdiepend thema. Door middel van het vertellen van je eigen verhaal rondom dit thema leer je jezelf en elkaar beter kennen en begrijpen.”

Ervaren en reflecteren

Dialoogvragen

1. Welke drie eigenschappen typeren jou?
2. Wat staat er op de eerste pagina van je persoonlijke website?
3. Wanneer heb je voor het laatst iets nieuws gedaan?
4. Waarin wil je de beste zijn?
5. Wat wil je bereikt hebben in het jaar 2030?
6. Welke concrete stappen kun je noemen om die ambitie in gang te zetten?
7. Welke inspanning heb je over voor een volgende stap in je carrière?
8. Of-Of: ga je voor carrière of een gezin?
9. Of-Of: ga je voor buitenland of Nederland?
10. Of-Of: ga je voor eigen bedrijf of voor loondienst?

Uitspraken / theorieën

“De eerste vraag die onze klas stelt als er een nieuwe opdracht wordt gegeven, is ‘Is dit voor een cijfer?’ “

“Goed presteren is een belangrijk doel in mijn leven.”

“Succes is een reis, niet een bestemming.” Deepak Chopra

“Een droom najagen betekent ook dat ik hobbels moet nemen.”

Thomas Edison

Thomas Edison is de uitvinder van de gloeilamp en ook de platenspeler. Hij is misschien wel de meest succesvolle uitvinder/ondernemer uit de moderne tijd. Hij heeft meer dan 1000 patenten op zijn naam staan. Tegelijkertijd is Edison even beroemd om zijn uitspraak over zijn ambities: "Ik heb niet gefaald, maar gewoon 10.000 manieren uitgevonden waarop het niet werkte." Hiermee refereerde hij aan de vele projecten die van hem ook mislukt zijn voordat hij succes kon claimen. Zo voerde hij een gevecht om de gloeilamp op de markt te kunnen krijgen. Het was oktober 1879 toen hij, na meer dan 13 maanden van mislukte proeven, eindelijk op het heldere idee kwam om een spiraalvormige kooldraad (van katoen) te gebruiken om de gloeilamp te doen oplichten.

Welke hobbels wil jij nemen om bij je ambitie te komen?

Shaun Figaroa

“Wees ondernemer van je eigen leven.”

Shaun Figaroa is twintig jaar oud en stond in 2012 op het podium van TEDxYouth@Brabantlaan. Met zijn presentatie heeft hij de afgelopen twee jaar al veel bereikt. Shaun groeide met zijn eigen bedrijf 040 Records en hij werkte mee aan een boek. Als Shaun terugdenkt aan zijn presentatie bij TEDxYouth, voelt hij als eerste weer de zenuwen opkomen toen hij het podium betrad. “Ik vertelde een persoonlijk verhaal en voelde de zenuwen op het begin van mijn presentatie. Even ben je bang voor het onbekende. Maar net als bij een muzikaal optreden, voel je je vanzelf thuis op het podium. Daarna ging het vanzelf.”

De jonge spreker heeft na zijn TEDx avontuur veel beleefd. Zijn inspirerende woorden die hij uitsprak tijdens zijn presentatie, “wees ondernemer van je eigen leven”, hebben hem zelf al veel moois opgeleverd. Shaun werkte mee aan een boek voor succesvolle schoolverlaters. Hij stopte namelijk met de middelbare school, waar hij het VWO volgde. Shaun kreeg de smaak te pakken en stond de afgelopen jaren op meerdere podia om zijn persoonlijke verhaal en passie te delen met anderen.

Daarnaast is hij erg druk met zijn eigen onderneming 040 Records. Hij mixt muziek voor artiesten, maakt videoclippen, produceerde een EP met prominente hiphop artiesten en stond op grote festivals zoals Appelsap.

Shaun is niet meer naar school gegaan. “Ik heb me volledig gericht op de muziek. Ik luister naar mezelf en dan voel ik me het beste thuis in de muzikwereld. De tijd die ik op school had kunnen zitten, heb ik in mezelf gestoken.”

En hoe denkt hij over het thema: Be a Rebel? “Iedereen is wel rebels op zijn eigen manier. Sommige mensen durven alleen te dromen. Mensen zouden meer moeten doen dan alleen dromen, als je écht rebels wilt zijn, dan moet je ervoor gaan!” Als Shaun nadenkt over zijn eigen toekomst, dan zou hij alleen nog maar dingen willen doen waar hij gelukkig van wordt en daar dan ook nog zijn geld mee willen verdienen.

Zie zijn TedTalk op [Music is my escape](#)

Vastleggen

Laat de leerlingen in maximaal 10 regels noteren wat ze geleerd hebben van deze opdracht.

Nabespreken

Hoe vonden leerlingen het om op deze manier over dit verdiepende thema na te denken?

Wat heb je nodig om je toekomstig beroep op een voor jou zinvolle manier uit te voeren?

Hebben ze nog vragen naar aanleiding van deze opdracht?

Welke stap willen ze nu nemen?

Titel

10. Kwaliteiten

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie en loopbaansturing

Doel

- De leerling onderzoekt in welke situaties hij welke kwaliteiten heeft laten zien.
- Deze opdracht wordt ook vwo2 gedaan. Uitkomsten van toen kunnen worden vergeleken met de uitkomsten van nu, twee jaar later. De leerling bekijkt of er een ontwikkeling / verandering heeft plaatsgevonden.

Voorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Bijlage bij deze opdracht
- Uitgeprinte tabel voor iedere jongere(mag ook digitaal)

Uitvoering

Uitleg door docent

Deze opdracht maak je om te onderzoeken welke kwaliteiten je laat zien in welke situaties. Dit is belangrijk, want zo ontdek je waar je goed in bent. De opdracht maak je samen met een van je ouders. Als dat niet mogelijk is, vraag dan een ander familielid om dit met jou te doen . Maak een foto van jou met je ouder als jullie de opdracht bespreken'

Ervaren

-

Reflecteren

- Laat leerlingen drie situaties beschrijven waarin ze trots waren op zichzelf.
- Laat ze een top drie samenstellen van hun kwaliteiten. Hierbij kunnen ze kwaliteiten uit de bijlage kiezen of zelf kwaliteiten verzinnen.
- Laat ze de kwaliteiten opschrijven in de tabel.

Voorbeelden

Situatie: Je hebt deze week je broer geholpen met huiswerk. Jouw kwaliteit is dat je behulpzaam bent.

Situatie: Je stond een onvoldoende voor Engels, maar hebt hard gewerkt en staat nu wel voldoende.

Jouw kwaliteit is datje een doorzetter bent.

Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 3

Opdracht voor de ouder

Noem drie situaties waarin u trots was op uw kind. Welke kwaliteit liet hij/zij daar bij zien? Stel een top drie samen van de kwaliteiten van uw kind(kies uit de lijst in de bijlage of verzin ze zelf). Schrijf ze hieronder op in de tabel.

Voorbeelden

Situatie: Uw kind heeft deze week zijn/haar broer geholpen met huiswerk. De kwaliteit van uw kind is dat hij/zij behulpzaam is.

Situatie: Uw kind stond een onvoldoende voor Engels, maar heeft hard gewerkt en staat nu wel voldoende. De kwaliteit van uw kind is dat hij/zij een doorzetter is.

Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 3

Vastleggen

- Laat leerlingen een foto maken van zichzelf en het familielid als ze samen aan de opdracht werken.
- Laat leerlingen een foto van de ingevulde opdracht maken.
- Laat leerlingen de foto's hieronder op het antwoordblad invoegen.
- Belangrijk onderdeel is het vergelijken met de uitkomsten van 2 jaar geleden. Wat ziet de leerling aan overeenkomsten? Zijn er verschillen?
- Laat leerlingen de opdracht inleveren in magister bij portfoliodocumenten.

Nabespreken

- Hoe vonden leerlingen het om met hun ouders of familielid over hun kwaliteiten in gesprek te gaan?
- Welke dingen hebben zij die zij nog niet eerder gehoord hadden?
- Waar waren leerlingen het meest trots op in dit gesprek?
- Hebben leerlingen toevallig ook besproken welke kwaliteiten zij vonden dat de ouders of het familielid hadden?
- Zie je verschil met de uitkomsten van 2 jaar geleden? Kun je die verklaren?

Opmerking

Deze opdracht kan gebruikt kunnen worden ter voorbereiding van een presentatie of pitch.

Bijlage 1

Voorbeelden van eigenschappen

Kan goedluisteren
Vindt techniek leuk
Kan goed samenwerken
Is aardig
Werkt graag met mensen
Is geduldig
Werkt graag met computers
Is een doorzetter
Is netjes
Is vriendelijk
Kan goed plannen
Kan goed organiseren
Is actief
Is sportief
Is duidelijk
Is behulpzaam
Is eerlijk
Is zelfstandig
Kan zwaar werk doen
Is verantwoordelijk
Kan goed met zijn/ haar handenwerken
Heeft eigen mening
Is open
Geeft niet snel op.
Kan goed omgaan met gereedschap
Komt afspraken na

Bijlage 2

Invultabel

Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijzelf	kwaliteit 3

Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 3

Voeg hier de foto's toe:

Titel

11. Evalueren van de afgelopen periode

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

Leerlingen ervaren dat terugkijken op een periode een goede manier is om vooral de positieve ervaringen uit die periode te herkennen en verder in te zetten.

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Benodigdheden:

Uitgeprint stappenplan voor ieder groepslid (zie bijlage).

Zorg ervoor dat iedere leerling een stappenplan heeft aan de hand waarvan de evaluatie gemaakt kan worden.

Uitvoering**Uitleg door docent**

“Het is goed om terug te kijken hoe het is gegaan. Een manier om terug te kijken is het maken van een evaluatie. In een evaluatie geef je aan wat je hebt gedaan, hoe je dat hebt gedaan, wat goed ging, wat minder goed ging, wat je in de toekomst anders gaat doen en wat je van de oefeningen hebt geleerd.”

Ervaren

-

Reflecteren

Laat de leerlingen evalueren aan de hand van het stappenplan in de bijlage.

Vastleggen

Laat de leerlingen de evaluatie bewaren. Zijn er nog vragen die beantwoord moeten worden? Wat is nu de volgende stap die genomen kan worden?

Nabespreken

Vraag aan de leerlingen wat hun ervaring is geweest met het op deze manier terugkijken op een periode. Is dit een waardevolle methode om terug te kijken en leidt het tot een andere aanpak?

Opmerking

Benadruk dat deze oefening vooral bedoeld is om de positieve kanten naar boven te halen. Leerlingen moeten ook aangeven wat minder goed ging, maar het gaat er vooral om te benadrukken wat goed ging.

Bijlage

Stappenplan

Terugkijken bestaat uit het stellen van een aantal vragen aan jezelf. Je geeft aan wat je gevoel is, hoe het verlopen is. Daarbij kun je aan de volgende vragen denken:

Hoe heb ik het aangepakt?

- Wat is mijn werkwijze geweest?

Wat zou ik de volgende keer anders doen?

- Geef aan wat je de volgende keer anders gaat aanpakken, welke werkwijze je voortaan gaat gebruiken.

Wat zijn mijn sterke punten geweest?

- Geef aan waar je goed in bent. Wat de sterke kanten zijn van jouw manier van aanpak.

Wat waren mijn minder sterke punten?

- Geef aan wat minder goed ging. Waar je nog aan moet werken.

Hoe kan ik dat in de toekomst verbeteren?

- Geef aan hoe je dit aan gaat pakken. Welke andere werkwijze ga je hanteren?

Tot welke slotconclusie kom ik?

- Wat is je uiteindelijke conclusie? Hoe kijk je terug op alles?

De periode waarop je terugkijkt, kan het afgelopen schooljaar zijn, maar kan ook de periode sinds de laatste pitch zijn. Dat mag je zelf beslissen.

Titel

12. Zelfvertrouwen

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie

Doel

- Leerlingen leren zichzelf en elkaar beter kennen en begrijpen door middel van het vertellen van hun eigen verhaal rondom dit thema.
- Leerlingen weten wat ze nodig hebben om hun toekomstig beroep op een voor hen zinvolle manier uit te voeren

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Je kunt er als begeleider voor kiezen om eerst met de leerlingen vanuit dit thema te werken. Je geeft dan verdieping aan onderwerpen, vragen of discussies die al binnen je loopbaangroep aan bod zijn gekomen of die jij zelf belangrijk vindt om binnen de groep aan de orde te stellen. Je kunt er ook voor kiezen verdieping te geven aan de overige LOB-opdrachten, waarin steeds een van de loopbaancompetenties centraal staan.

In deze opdracht staan vragen die de loopbaandialoog in gang zetten of op gang houden. Ook theorieën/uitspraken zijn opgenomen. Kies als docent zelf of samen met de leerling waar je mee aan de slag gaat.

Uitvoering

Uitleg door docent

Dit is een verdiepend thema. Door middel van het vertellen van je eigen verhaal rondom dit thema leer je jezelf en elkaar beter kennen en begrijpen. Deze opdracht lijkt op de opdracht over ambitie. Opzet is hetzelfde alleen de insteek en het onderwerp is anders."

Ervaren en reflecteren

Dialoovragen

1. Waarvoor krijg jij vaak complimenten?
2. Als ik je moeder/ je vader/ je vrienden/ je buurvrouw/ je zus/ je broer vraag waar je goed in bent, wat zeggen die dan?
3. Welke gewoonte wil je doorbreken om meer zelfvertrouwen te krijgen?
4. Op welke manieren kun je zelfvertrouwen uitstralen? Heb je daar een voorbeeld bij?
5. Sta je te juichen als je een presentatie voor 100 mensen mag geven?
6. Delete jij de foto's waar je slecht op staat voordat je ze anderen laat zien?
7. Hoe gedraag jij je op een feestje waar je bijna niemand kent?
8. Of – Of: heb je zelfvertrouwen of ben je eigenwijs?
9. Of – Of: ik ben overtuigend of ik laat me overtuigen?
10. Of – Of: feedback krijgen of feedback geven?

Uitspraken / theorieën

"Zelfvertrouwen is het geloof dat je in je eigen kunnen hebt; het vertrouwen dat je op eigen kracht taken aankunt en tegenvallers het hoofd kunt bieden. Zelfvertrouwen werkt positief door in je leven, want hoe meer zelfvertrouwen en zelfrespect je hebt, hoe beter je je voelt en een leukere uitstraling je hebt. Maar als je doorslaat en jezelf beter vindt dan anderen, op hen neerkijkt en handelt en oordeelt vanuit een gevoel van meerwaarde, dan spreken we niet meer van zelfvertrouwen, maar van arrogantie"

Anekdote

Draaiende borden:

Er was eens een Chinees, genaamd Quali. Met de achternaam heette hij Teit. Quali verdiende de kost met een circusact. Hij had namelijk een aantal stokken, waarop borden draaiden. De kunst was om niet te weinig, maar ook niet te veel borden op te zetten en deze - door de stok een draai te geven - goed draaiende te houden. Op een gegeven dag kwam neef Quanti, uit dezelfde tak Teit, bij Quali op bezoek. Quanti zag de act even aan en zei tegen Quali: "Je moet toch wel het aantal borden vergroten, want je act is zó niet echt spannend ". En Quali zette er een paar stokken en draaiende borden erbij. Na korte tijd waren er een groot aantal borden aan het draaien. Maar tegelijkertijd had Quali de grootste moeite om alle borden draaiende te houden. Hij vroeg Quanti om hem te helpen, maar deze zei: " Neen, het is jouw act, je zult het zelf moeten doen! ". Het gevolg was dat er borden begonnen te vallen en de act op een mislukking uitliep. Quali, dit ziende, zei: " Voortaan doe ik wat ik zelf wil en kan!"

Vastleggen

Laat de leerlingen in maximaal 10 regels noteren wat ze geleerd hebben van deze opdracht.

Nabespreken

Hoe vonden leerlingen het om op deze manier over dit verdiepende thema na te denken?

Wat heb je nodig om je toekomstig beroep op een voor jou zinvolle manier uit te voeren?

Hebben ze nog vragen naar aanleiding van deze opdracht?

Welke stap willen ze nu nemen?

Titel

13. Terugblik en vooruitkijken, voorstellen

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

Leerlingen leren zichzelf presenteren

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Laat leerlingen hun laptop meenemen naar de les en vraag de leerlingen deze opdracht te openen in magister. Geen specifieke voorbereiding verder nodig.

Uitvoering**Uitleg door docent**

Voor een goed verloop van het schooljaar is het handig als je coach weet wie je bent en wat hij kan verwachten. Dat zou je op verschillende manieren kunnen doen, maar je kunt jezelf ook in een brief presenteren. Hierdoor kan je coach altijd zichzelf voorbereiden op een kennismaking, maar kan hij/zij ook met je terugkijken naar wie je bent.

Ervaren**Vorbereiden (individueel)**

Zorg voor een opgeladen laptop zodat je de brief digitaal kunt maken.

Uitvoeren (individueel)

- Laat leerlingen een brief opstellen waarin ze beschrijven wie ze zijn, waar ze goed in zijn, wat hun hobby's zijn, wat hun eigenschappen zijn, wat ze van dit schooljaar verwachten, leeftijd, school, leerjaar, sport, wat ze interessant vinden in hun leven en of wat ze een mooi beroep vinden.
- De leerling gaat in op de LOB activiteiten en LOB opdrachten die gedaan zijn in vwo4. Wat zijn de belangrijkste conclusies?
- De leerling gaat ook in op de plannen voor LOB in vwo5. Wat wil hij /zij bereiken dit schooljaar op het gebied van LOB?
- Laat de leerling ieder een brief maken van maximaal 1 A4-tje

Reflecteren:

- Bespreek met de leerlingen de brief na en als het 'veilig' is kan het ook klassikaal.

Vastleggen:

- Laat de leerlingen de opdracht eerst op hun computer opslaan en laat ze deze vervolgens inleveren in magister.

Nabespreken:

- Hoe vonden de leerlingen het om zichzelf per brief te presenteren?
- Waar zijn het meest trost op?

Datum

Naam
Adres
Postcode

School:
Leerjaar:
Coach:
Ouders:

Betreft: voorstellen aan je coach

Beste

Met vriendelijke groet,

Naam:

Titel

14 LC-data

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

- Leerlingen maken een interesse en geschiktheidstest. Dit schetst een profiel van tien karaktereigenschappen en doet uitspraak over het zelfbeeld.
- Vorig schooljaar heeft de leerling deze test ook gemaakt. Wat zijn nu de uitkomsten? Leerling kan de verschillen benoemen en verklaren.

Voorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Laat leerlingen een opgeladen laptop meenemen OF laat ze de test thuis maken.
- Zorg ervoor dat iedere leerling deze opdrachtbeschrijving opent vanuit magister
- Geef leerlingen de inlogcodes

Uitvoering

Uitleg door docent

Middels een interesse en geschiktheidstest wordt gekeken welke karaktereigenschappen passen bij de huidige MBO opleidingen. Laat leerlingen beide testen maken.

- Ga naar www.lcdata.nl
- Klik op log-in testen
- Kies voor 'leerling'
- Voer de toegangscode van school in **E2AE3DB6C2B8**
- Kies voor de **Studiewijzer** door op 'start' te drukken.
- Doe eerste de interestetest en vervolgens de geschiktheidstest
- Na het invoeren van je persoonlijke gegevens krijg je een code te zien, bewaar deze goed!
- De testen bestaan uit een groot aantal vragen. Wanneer een leerling het serieus gaat maken, duurt het ongeveer een uur.

Reflecteren

- Laat leerlingen na de test kritisch naar de uitslagen kijken en geef ze mee dat ze de uitkomsten kunnen gebruiken om de studies verder te onderzoeken op bijvoorbeeld voorlichtingsdagen. Ook de uitkomsten van het zelfbeeld zijn goed om verder te onderzoeken.
- Laat de leerlingen de resultaten van deze test naast die van vorig jaar leggen. Zijn er verschillen? Zo ja welke en hoe kunnen die worden verklaard?

Vastleggen

Laat leerlingen deze opdracht opslaan in magister bij portfoliodocumenten.

De bedoeling is dat leerlingen na afronden van de test de gegevens eerst op de computer opslaan en vervolgens uploaden in magister. LC-data geeft een digitaal rapport af, die hebben ze nodig. Laat de leerlingen ook beschrijven wat ze opviel. Kunnen ze doen op het antwoordblad uit de bijlage.

Nabespreken

Wat vind je van de uitkomsten?

Kloppen ze met je eigen ideeën?

Welke opleiding ga je bezoeken na deze uitslagen?

Opmerking

Soms kunnen er richtingen uitkomen die volgens leerling helemaal niet kloppen. Laat de leerling dan onderzoeken hoe dat kan.

Bijlage: antwoordblad

Welke uitkomsten van de test vallen je op?

-

Wat vind je van de uitkomsten?

-

Kloppen ze met je eigen ideeën?

-

Zijn er verschillen met de uitkomsten van vorig schooljaar? Zo ja welke? Hoe kun je die verklaren?

-

Welke opleiding ga je bezoeken na deze uitslagen?

-

Titel

15. The elevator pitch
(in 60 seconden zeggen waar je goed in bent)

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

Leerlingen ervaren hoe het is om in 60 seconden te vertellen waar ze goed in zijn. Leerlingen ervaren dat ze kunnen vertellen dat ze ergens goed in zijn. Leerlingen ervaren wat het is om in kort tijdsbestek iets te presenteren

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- A3-vellen en stiften voor iedere leerling
- Vragen om een elevator pitch te doen
- Een presentatieopstelling in de ruimte
- Eventueel camera op statief om de pitches te kunnen opnemen.

Voor de daadwerkelijke pitch: zorg voor een presentatieopstelling in de ruimte. Alleen stoelen, geen tafels. Bedenk van tevoren in welke volgorde je de pitches wil zien, bijvoorbeeld afwisselend jongen/meisje, degene die zegt dat hij wil beginnen en verder van de groep af laten hangen, iemand begint en mag het stokje doorgeven aan een medeleerling, et cetera.

Uitvoering

Uitleg door docent

'Tegenwoordig maken veel bedrijven gebruik van de zogenaamde 'elevator pitch'. Dit is een manier waarop je in 60 seconden moet presenteren, bijvoorbeeld aan mensen in een sollicitatiecommissie. Het beeld is dat je op jouw werk in de lift stapt met iemand die je al een hele tijd wilt spreken. Je wilt iets bij die ander gedaan krijgen en zijn nieuwsgierigheid wekken, Jouw collega gaat naar de 10de verdieping. Dat betekent dat je 10 verdiepingen de tijd hebt om zijn nieuwsgierigheid te wekken. De lift doet er precies 60 seconden over om op de 10de verdieping te komen. Zoveel tijd heb jij dus ook. In de volgende oefening gaan we jullie pitches bekijken.'

Ervaren

Vorbereiden (individueel)

Geef de leerling 1 week van tevoren ter voorbereiding op deze oefening vragen om een elevator pitch te doen mee naar huis, zodat ze zich voor kunnen bereiden. Stel de leerlingen bijvoorbeeld de volgende vraag: 'Als ik aan je vader en of moeder (je broer/zus, je beste vriend/vriendin) vraag wie jij bent en waar je goed in bent, wat zou deze persoon dan antwoorden?' Je kunt de leerlingen ook de oefening geven antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wie ben ik?
- Wat kan ik?
- Wat vind ik belangrijk in m'n leven)?
- Waar ben ik goed in?
- Wat wil ik bereiken?
- Wat maakt mij bijzonder?

Vraag leerlingen op basis van de antwoorden die ze hebben, een pitch voor te bereiden van exact 60 seconden

Uitvoeren

1. Leg uit in welke volgorde de pitches uitgevoerd gaan worden en waarom voor deze volgorde gekozen is.
2. Na iedere pitch vraag je de leerlingen die geluisterd hebben de naam van de pitcher op te schrijven met 1 woord erachter over wat ze van de pitch vonden.
3. Werk 5 pitches af en doe dan een korte ronde nabespreking op basis van datgene wat de leerlingen hebben opgeschreven.
4. Nadat alle pitches geweest zijn, houd je nog een grotere nabespreking waarbij je feedback geeft aan de leerlingen en teruggeeft wat je geobserveerd hebt en waar ze nog aan zouden kunnen werken.

Reflecteren

De nabespreking bestaat uit een algemene feedback op datgene wat je gezien hebt. Let er daarbij op dat je vooral positieve feedback geeft. De leerling heeft namelijk zijn best gedaan om vooral ook positieve elementen van zichzelf naar voren te brengen. Probeer de pitch te gebruiken om tips te geven over hoe leerlingen hun pitch zodanig kunnen verbeteren dat hij nog scherper en effectiever wordt.

Vastleggen

Geef de door jouw gegeven feedback aan de leerling

Nabespreken

-

Opmerking

Zorg dat er een camera aanwezig is, waarmee de pitches worden opgenomen. Zo kunnen de leerlingen hun eigen pitch bewaren en hem bewerken als ze dat willen. Maak duidelijk dat de opgenomen pitches alleen voor eigen gebruik van de leerlingen zijn en dat deze niet verder verspreid zullen worden. Maak tijdens de pitches notities over je observaties. Wat zie je? Wat valt je op? Deze kun je tijdens de nabespreking inbrengen. Houd de tijd in de gaten: een pitch mag echt maar 60 seconden duren. Benoem dat de leerling de elevator pitch goed kan gebruiken bij een sollicitatiegesprek. Hij kan de elevator pitch ook in zetten tijdens het eerste gesprek bij zijn stagebedrijf. Ook moet hij de elevator pitch goed bewaren: zo kan hij de pitch zo nodig nog aanscherpen. Vertel de leerlingen dat zij hun pitch uit hun hoofd kunnen leren, zodat zij onderdelen uit de pitch te allen tijde kunnen inzetten om zichzelf goed te presenteren. Herhaal deze oefening een paar keer per jaar. Als het goed is worden leerlingen steeds zekerder van datgene wat ze goed kunnen, waardoor ze hun pitch steeds kunnen blijven aanscherpen. Op deze manier ervaren ze ook dat ze zichzelf steeds blijven ontwikkelen.

Titel

16. Wat zijn je dromen?

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

De leerlingen ervaren wat het is om vóóraf na te denken over dingen die zij moeilijk vinden als het om planning gaat. Zij ervaren wat het is om datgene wat ze moeilijk vinden te benoemen en de tijd te nemen om daar iets mee te doen. Zij ervaren wat het is om daar met hun loopbaanbegeleider over te praten.

Voorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Uitgeprinte invullijst van dromen voor iedere leerling, zie bijlage
- Datalijst voor afspraken

Maak tijd vrij om aan het eind van de oefening met iedere leerling af te spreken wanneer je de lijsten individueel met hen gaat bespreken. Of maak een lijst met data waarop je de leerlingen zegt dat je met hen deze lijsten gaat bespreken. Bereid deze oefening bijvoorbeeld zelf ook voor door als rolmodel te fungeren; hoe plan jij dingen of hoe moeilijk vind je dit zelf? Haal jij altijd je planning? Ben jij altijd goed voorbereid en hoe doe je dat dan?

Uitvoering

Uitleg door docent

'Op school hebben we het vaak over je verbeterpunten en leerdoelen. We vertellen je wat er moet gebeuren en geven je hulp en adviezen. Je stelt een plan op en verder heb je te maken met regels en contracten. Maar jij moet er uiteindelijk ook iets mee gaan doen. En dat valt niet altijd mee. We weten namelijk wel wat we willen bereiken en we weten ook best wat we daarvoor moeten doen. Maar hoe we onszelf moeten motiveren om ermee te beginnen en het ook echt vol houden, dat is vaak het moeilijkste! In deze oefening gaan we kijken waar je allemaal tegenaan kunt lopen, terwijl je toch goede voornemens gemaakt hebt! En belangrijk: geen enkel antwoord in deze oefening is fout!'

Ervaren

Voorbereiden (individueel)

1. Durven: De leerlingen schrijven op de lijst in de linkerkolom voor zichzelf op wat ze moeilijk vinden als het over hun opleiding gaat. Bijvoorbeeld: 'Ik vind het moeilijk om mijn huiswerk te plannen.' Of: 'Ik vind het moeilijk om mijn huiswerk te maken.' Of: 'Ik vind het moeilijk om op tijd op school te komen.' Of: 'Ik vind het moeilijk om mijn spullen op orde te hebben.'
2. Dromen: De leerlingen bekijken wat ze hebben opgeschreven en schrijven dan in de rechterkolom op wat ze graag zouden willen. Bijvoorbeeld: 'Ik wil mijn huiswerk leren plannen.' Of: 'Ik zou graag op tijd willen komen.' Et cetera.

3. In de middelste kolom schrijft de leerling wat hij morgen kan doen om een andere stap te nemen. Hij schrijft op wat hij deze week kan doen om een volgende stap te nemen. Als het hem lukt, schrijft hij ook nog wat hij over twee weken kan doen om de volgende stap te nemen.
4. Als laatste schrijven de leerlingen onder de lijst: 'Als me dit minstens twee keer gelukt is, beloon ik mezelf door...'
5. Zeg dat deze lijst over twee weken met iedere leerling individueel besproken wordt en dat er gekeken wordt wat er allemaal gelukt is.

Uitvoeren (individueel)

De leerlingen voeren de komende twee weken de lijst uit zoals ze die zelf geformuleerd hebben.

Reflecteren

De lijsten worden na twee weken individueel besproken met de coach.

Vastleggen

Op basis van dit gesprek stellen de leerling en de coach weer nieuwe acties vast.

Nabespreken

Hoe hebben de leerlingen deze opdracht ervaren? Wat hebben ze als moeilijk ervaren? Wat hebben ze als makkelijk ervaren? Waar hebben leerlingen nog hulp bij nodig?

Opmerking

Laat de leerlingen weten dat het moed vergt om op te schrijven wat ze moeilijk vinden. Vertel ze dat dit ook al een stap is naar verbetering. Als je jezelf durft te zeggen wat je moeilijk vindt, weet je vaak ook al de oplossing, maar vind je het nog moeilijk om die echt aan te nemen en te durven oppakken.

Let er in deze oefening op dat er geen dingen 'opgelost' hoeven worden; de leerling hoeft niet meteen morgen zijn gedrag al veranderd te hebben, als dat al mogelijk zou zijn. Het is vooral de bedoeling dat leerlingen zich bewust worden van hun blokkades en dat ze die durven benoemen.

Deel de groep in in twee- of drietallen en laat leerlingen onderling hun lijsten bespreken en elkaar van feedback voorzien.

Bijlage

Invulijst Dromen, durven en doen

Wat vind ik moeilijk?	Wat kan ik doen?	Wat wil ik graag doen?
	<ul style="list-style-type: none"> - morgen - volgende week - over 2 weken 	
	<ul style="list-style-type: none"> - morgen - volgende week - over 2 weken 	
	<ul style="list-style-type: none"> - morgen - volgende week - over 2 weken 	
	<ul style="list-style-type: none"> - morgen - volgende week - over 2 weken 	

Titel

17. Breng je netwerk in beeld

Loopbaancompetenties

Netwerken

Doel

De leerlingen brengen hun netwerk letterlijk in beeld. Hoe beter je weet hoe je netwerk eruitziet, hoe beter je mensen kan opzoeken met wie je over je loopbaanontwikkeling kunt praten.

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

- Pennen en kleurpotloden/ stiften
- Leeg vel A3 papier voor iedere deelnemer
- Notitieblok/Word-document om de antwoorden op te schrijven
- Smartphones van de leerlingen

Richt de ruimte zodanig in dat leerlingen flaps kunnen ophangen en kunnen rondlopen of zodanig dat de mindmaps op een beamer geprojecteerd kunnen worden. Voer deze opdracht zelf ook van tevoren uit, zodat je eigen mindmap als voorbeeld voor de leerlingen kan dienen en je eventueel antwoord kunt geven op hun vragen.

Uitvoering

Uitleg door docent

'Als je je netwerk letterlijk in beeld brengt, heb je in één keer een mooi overzicht van dat netwerk en kun je meteen zien welke mensen buiten jou om ook nog met elkaar in contact staan. Als je dat weet, kun je die kennis gebruiken om te zien hoe mensen jou van dienst kunnen zijn. We gaan nu een tekening maken van ons eigen netwerk.'

Ervaren

-

Reflecteren

(Individueel)

1. Laat de leerlingen een leeg vel pakken met pen of potlood.
2. Laat hen zichzelf in het midden van het vel tekenen (met naam in het midden met een cirkel eromheen).
3. Laat hen opschrijven welke categorieën mensen ze kennen, bijvoorbeeld: gezin, familie, de mensen in de straat, mensen op de sportclub, klasgenoten nu, mensen van de vorige school, vrienden, collega's op het werk.
4. Laat de leerlingen namen van mensen die ze kennen bij de verschillende categorieën schrijven.
5. Laat ze een lijn trekken tussen zichzelf en de mensen die ze kennen.
6. Laat ze vervolgens lijnen trekken tussen de mensen die elkaar ook weer kennen, bijvoorbeeld een lijn tussen hun vader en hun moeder en een lijn tussen hun vader en de buurman
7. Laat de leerlingen cirkels tekenen om de verschillende categorieën. Laat ze verschillende kleuren gebruiken.
8. Laat ze uitroptekens plaatsen bij mensen met wie ze praten over: Waar je goed in bent of waar zij vinden dat je goed in bent. Stages, (toekomstig) werk en je opleiding of vervolgstudie.

(In tweetallen)

9. Laat de netwerktekening in tweetallen bespreken. Wat valt je op aan je eigen netwerk of dat van je klasgenoot? Welke verschillen/ overeenkomsten zie je? Wil je je tekening nog aanvullen na het gesprek met je medeleerling?

Vastleggen

Laat de leerlingen een foto van hun netwerktekening maken, zodat ze hem kunnen bewaren. Laat hen ook de tekening zelf bewaren. De foto komt in het portfolio.

Nabespreken

Hoe hebben de leerlingen deze opdracht ervaren? Hebben ze iets ontdekt wat ze van tevoren niet gedacht hadden? Hebben ze verschillen en overeenkomsten ontdekt tussen de verschillende tekeningen in hun groep?

Opmerking

Als leerlingen moeite hebben mensen te noemen, kun je ze helpen door: – groepen mensen te noemen die iedereen wel kent: gezin, familie, buren, (sport)clubgenoten, klasgenoten van een vorige school, et cetera; – levensgebeurtenissen te benoemen waar de student misschien mensen van kent, zoals: naar de basisschool gaan, een (bij) baan krijgen/ hebben, lid worden van een sportvereniging, et cetera; – Plekken te noemen waar studenten andere mensen ontmoeten. Het geeft niet wanneer studenten een klein(er) netwerk tekenen. Het in beeld brengen van je netwerk kost tijd en energie. De een doet dit gemakkelijker dan de ander. Ervaring leert dat door het vaker te doen je er beter in wordt en het sneller gaat. Daarnaast is het geen wedstrijd in aantallen. Mensen van vroeger vergeten we. De mensen die we kennen van vroeger (oude buren, oud-klas- of -sportgenoten) worden vaak niet benoemd. We noemen dit ook wel slapende relaties. Deze mensen kunnen echter heel waardevol zijn bij LOB-opdrachten of bij het vinden van een stage of baan. Stimuleer studenten om na te denken of ze nog 'slapende' relaties hebben.

De netwerktekening geeft aanleiding om te praten over de mensen die de leerling kent. De vragen kun je het beste beantwoorden na het tekenen van het netwerk. Het tekenen van het netwerk is de eerste stap. Daarna moet gekeken worden naar het netwerk. Laat de studenten de vragen over het netwerk beantwoorden: wie zijn de verbinders in het netwerk, wie zijn er (erg) niet verbonden, wie spreek je vaak, wie spreek je (bijna) nooit, met wie praat je over stages, werk, studie, vervolgoopleidingen en je loopbaan. Laat studenten de dingen die ze opvallen, benoemen en bespreek dit. Door te praten over het netwerk gaat het leven bij de student.

Titel

18. 360 graden feedback met behulp van een rubric

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten-, motievenreflectie, netwerken, opleiding/werkexploratie, loopbaansturing

Doel

Leerling krijgt inzicht in de eigen ontwikkeling op het gebied van de 5 competenties

Uitvoering**Uitleg door docent**

Door middel van een rubric kun je de loopbaancompetenties in hun ontwikkeling volgen. Een rubric geeft met indicatoren weer welk gedrag bij een bepaalde competentie hoort. Een rubric is een formatief instrument, ontwikkelingsgericht en nodigt uit om 360 graden feedback te vragen.

Ervaren**Vorbereiden en uitvoeren**

De leerling scoort zichzelf op de verschillende onderdelen. Wanneer je meerdere personen in e omgeving vraagt om dat ook voor jou te doen verschillende kanten input. Bevraag de personen aan wie je de rubric laat invullen waarom ze je een bepaalde score geven

Reflecteren, Vastleggen, Nabespreken

De onderlinge verschillen en overeenkomsten zijn interessant. Wat zeggen deze overeenkomsten en verschillen?

Een rubric kan je houvast geven om meer sturing te geven aan je eigen ontwikkeling. Hoe?

De rubric staat in bijlage 1.

Uitkomsten van de rubric kunnen in het portfolio worden opgenomen.

Bijlage 1

Naam leerling .....

Competentie	Beginner (0-2)	Startend (3-5)	Ontwikkeld (6-8)	Competent (9-10)
Kwaliteitenreflectie	Ik weet nog niet waar ik goed in ben. Kan mijn sterke en zwakke punten niet zelf benoemen	Ik kan mijn kwaliteiten, sterke en zwakke punten benoemen, maar weet nog niet hoe ik ze kan ontwikkelen	Ik weet wat mijn kwaliteiten en talenten zijn en kan al ontwikkelstappen nemen	Ik weet precies waar ik wel en niet goed in ben en onderneem stappen om daarin beter te worden
Motievenreflectie	Ik weet nog niet wat voor mij belangrijk is in werk en opleiding. Ik weet wel wat ik leuk en minder leuk vindt in werk of opleiding	Ik kan minstens één drijfveer die ik belangrijk vind in werk en opleiding, maar heb nog geen volledig beeld. Ik weet zeker wat ik niet leuk zou vinden in werk of opleiding	Ik ken de voor mij belangrijke waarden, Ik weet wat ik fijn zou vinden, maar weet nog niet hoe ik dit in relatie tot werk of opleiding moet gebruiken.	Ik weet welke waarden er voor mij toe doen. Ik weet wat ik leuk en niet leuk vindt in werk of opleiding en kan daarop mijn keuzes en toekomstplannen baseren
Studie/ Werkexploratie	Ik weet nog niet welke kwaliteiten bij welk type werk of opleiding passen. Ik heb hulp nodig om dit te onderzoeken	Ik weet welke (vak)kwaliteiten je nodig hebt voor bepaalde typen werk/opleiding. Ik heb een beeld van wat er leuk en minder leuk is op bepaalde werkplekken en in bepaald werk.	Ik kan op basis van mijn kwaliteiten en drijfveren benoemen welke werkplekken passend zouden kunnen zijn. Ik doe actief ervaring op met deze kennis en onderzoek of ik op bepaalde werkplekken zou passen.	Ik ken mijn kwaliteiten en drijfveren zo goed dat ik weet welke werkplek/opleiding ik het best mij me past en waar ik het best tot mijn recht kom. Ik kan omgaan met de leuke en minder leuke kanten hiervan.

Netwerken	Ik heb een netwerk in mijn eigen sociale omgeving en weet nog niet wat netwerken is en hoe dit mij kan helpen	Ik kan mijn netwerk in kaart brengen en weet al hoe ik kan netwerken. Ik kan dat nog niet zonder hulp	Ik weet wat netwerken is en maak van bepaalde activiteiten gebruik om mijn netwerk te vergroten. Ik kan ook hulp vragen aan mijn netwerk	Ik vraag actief hulp aan mijn netwerk om verder te komen. Ik maak mijn netwerk actief zelf groter en kan ook iets betekenen voor anderen in mijn netwerk
Loopbaansturing	Ik onderneem, zonder hulp, zelf nog niets actief om mijn studie- of beroepskeuzes te overdenken. Ik vind reflecteren op mezelf nog erg moeilijk.	Ik kan met hulp activiteiten uitvoeren die me helpen om tot een beroeps- studiekeuze te komen. Ik heb hulp nodig bij reflectie, maar kan al belangrijke zaken benoemen.	Ik onderneem zelf activiteiten die me helpen om tot een beroeps en- studiekeuze te kunnen komen. Ik geef aan wat ik nodig heb om daarin verder te komen. Ik kan reflecteren op ervaringen en pas dit met en zonder hulp ook toe.	Ik ben zelf in staat om stappen te nemen en doe dat ook. Ik baseer mijn aanpak op reflectie en voorgaande ervaringen. Ik kan dit zonder hulp toepassen. Ik kan mijn keuzes uitleggen en verantwoorden en doe dat ook.

Titel

19. En nu naar buiten!

Loopbaancompetenties

Netwerken

Doel

De leerlingen ervaren hoe het is om met 3 mensen uit hun netwerk in gesprek in te gaan over hun loopbaanontwikkeling, hun opleidings- en beroepskeuze.

Vorbereiding

Voorwerk voor docent

Benodigdheden:

-

Uitvoering

Uitleg door docent

'Netwerken is niet iets dat je alleen kunt doen, je zult letterlijk naar buiten moeten of de telefoon moeten pakken om met mensen in contact te komen. En waarschijnlijk is het zo dat de meeste mensen dit best moeilijk vinden. Want wat moet je dan precies zeggen? Hoe zullen anderen op jou reageren? Vinden anderen het wel fijn als jij met een vraag komt? Dat gaan we ontdekken in deze opdracht. We gaan netwerken met mensen die we redelijk goed kennen en waar we ons bij op ons gemak voelen.'

Ervaren

Vorbereiden (individueel)

1. Laat de leerlingen uit opdracht "Breng je netwerk in beeld" mensen uitkiezen met wie ze een gesprek willen voeren. Laat ze mensen kiezen bij ze zich een beetje op hun gemak voelen.
2. Laat ze minstens 7 vragen opschrijven die ze deze mensen willen stellen. Bijvoorbeeld: Welk beroep heb je precies? Wat houdt dit beroep in? Wat vind je leuk aan je werk? Wat vind je minder leuk aan je werk? Hoe heb je dit werk gekregen? Welke opleiding heb je hiervoor gedaan? Past jouw opleiding bij het werk dat je nu doet? Als je je ideale baan mocht beschrijven, wat zou dat dan zijn? Hoe zie jij jezelf over 5 jaar in je werk? Wat zou je nog graag willen bereiken? Als je mij een advies zou mogen geven over mijn opleiding op dit moment, wat zou dat dan zijn? Als je mij een advies zou mogen geven over het werk dat ik zou kunnen gaan doen, wat zou dat dan zijn? Waar zou jij mij eventueel in kunnen ondersteunen? Zijn er mensen met wie ik ook eens zou moeten praten volgens jou?

Uitvoeren (individueel)

De leerlingen gaan met de uitgekozen mensen in gesprek. Laat ze vragen of de mensen het goed vinden dat de leerlingen het gesprek opnemen met de telefoon.

Reflecteren

De leerlingen schrijven in 15 zinnen op wat ze geleerd hebben van de gesprekken die ze gevoerd hebben.

Vastleggen

De leerlingen schrijven in 15 zinnen op wat ze geleerd hebben van de gesprekken die ze gevoerd hebben.

Nabespreken

Hoe hebben de leerlingen het ervaren om op deze manier met mensen in gesprek te gaan? Wat hebben de leerlingen geleerd van de gesprekken? Zijn er dingen opgevallen tijdens de gesprekken die je gevoerd hebt? Welke tips heb je van mensen gekregen? Zijn dit tips waar je ook iets aan hebt? Heb je dingen gehoord die je van tevoren niet wist? Zijn er dingen die ze nog zouden willen doen of zijn er nog vragen die beantwoord moeten worden?

Opmerking

Maak de studenten duidelijk dat het waarschijnlijk de eerste keer is dat zij op deze manier zo gericht met mensen in gesprek gaan over hun loopbaanontwikkeling. Maak hen duidelijk dat het een leerproces is en dat de gesprekken bedoeld zijn om te oefenen en te ervaren hoe het is om deze gesprekken te voeren. Uiteraard is het belangrijk dat de studenten deze gesprekken als belangrijk ervaren en ze dus goed voorbereiden.

Titel

20. Spanning

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten en motievenreflectie, loopbaansturing

Doel

- Leerlingen leren zichzelf en elkaar beter kennen en begrijpen door middel van het vertellen van hun eigen verhaal rondom dit thema.
- Leerlingen weten wat ze nodig hebben om hun toekomstig beroep op een voor hen zinvolle manier uit te voeren

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Je kunt er als begeleider voor kiezen om eerst met de leerlingen vanuit dit thema te werken. Je geeft dan verdieping aan onderwerpen, vragen of discussies die al binnen je loopbaangroep aan bod zijn gekomen of die jij zelf belangrijk vindt om binnen de groep aan de orde te stellen. Je kunt er ook voor kiezen verdieping te geven aan de overige LOB-opdrachten, waarin steeds een van de loopbaancompetenties centraal staan.

In deze opdracht staan vragen die de loopbaandialoog in gang zetten of op gang houden. Ook theorieën/uitspraken zijn opgenomen. Kies als docent zelf of samen met de leerling waar je mee aan de slag gaat.

Uitvoering**Uitleg door docent**

Dit is een verdiepend thema. Door middel van het vertellen van je eigen verhaal rondom dit thema leer je jezelf en elkaar beter kennen en begrijpen. Deze opdracht lijkt op de opdracht over ambitie en zelfvertrouwen uit vwo4. Opzet is hetzelfde alleen de insteek en het onderwerp is anders."

Ervaren en reflecteren**Dialoogvragen**

1. Voel jij snel spanning bij een toets of een proef? Wat doe je dan?
2. Zouden anderen jou relaxed noemen?
3. Is kunnen werken onder druk een belangrijke eigenschap om dit vak/beroep waarvoor je opgeleid wordt uit te oefenen?
4. Welke lat leg jij graag erg hoog?
5. Welke mensen ken je die overspannen geraakt zijn vanwege hun werk? Welk advies heb je voor ze?
6. Kun je in je werk zijn wie je bent? Welk voorbeeld heb je hiervan?
7. Wat zijn voor jou goede oefeningen om te ontspannen?
8. Of – Of: je gaat naar de bioscoop: thriller of comedy?
9. Of – Of: presteren onder druk of presteren in alle rust?
10. Of – Of: werk je liever '9 tot 5' of 24/7?

Uitspraken / theorieën

“Spanning is wie je denkt te moeten zijn. Ontspanning is wie je bent. “(Chinees gezegde)

“Het echte gevaar ligt voor de meesten onder ons niet in het feit dat we te hoog reiken en missen, maar dat we te laag reiken en ons doel bereiken.”(Michelangelo)

Flow:

Je moet een taak verrichten. Is deze taak een te grote uitdaging dan ervaar je spanning, je voelt angst of stress. En andere taak is veel te gemakkelijk, dan werk je volgens routine en ligt verveling op de loer.

Maar soms ben je bezig met een taak en heb je dat gevoel van ergens helemaal in op te gaan en de tijd te vergeten. Een gevoel van inspiratie en heerlijk bezig zijn. Dat gevoel heet 'flow'. Na afloop van zo'n taak of activiteit voel je je helemaal voldaan en vol energie. Flow wordt ook wel aangeduid als 'optimale stress'. Het zou heerlijk zijn als je altijd en continu dat gevoel van flow zou ervaren, met name in je werk of bij je studie. Helaas is dat zeldzaam: je bent blij als je weer naar huis mag of als de boeken dicht mogen.

Het gevoel van flow ontstaat als je:

- een duidelijk doel hebt
- onmiddellijk weet of je vooruitgang boekt
- je vaardigheden volledig benut
- je uitgedaagd voelt
- geconcentreerd bezig bent
- controle hebt over de situatie.

Vastleggen

Laat de leerlingen in maximaal 15 regels noteren wat ze geleerd hebben van deze opdracht

Nabespreken

Hoe vonden leerlingen het om op deze manier over dit verdiepende thema na te denken?

Wat heb je nodig om je toekomstig beroep op een voor jou zinvolle manier uit te voeren?

Hebben ze nog vragen naar aanleiding van deze opdracht?

Welke stap willen ze nu nemen?

Opmerking

In deze opdracht staan vragen die de loopbaandialoog in gang zetten of op gang houden. Je kunt ook zelf inspirerende voorbeelden gebruiken. Kies als docent zelf of samen met de leerling waar je mee aan de slag gaat.

Titel

21. Balansverslag

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten-, motievenreflectie, netwerken, opleiding/werkexploratie, loopbaansturing

Doel

Je ordent je gedachten, kijkt terug op het afgelopen jaar en kijkt ook vast vooruit naar volgend schooljaar.

Je gebruikt bij dit verslag de onderdelen van je portfolio die te tot nu toe hebt gedaan.

Aan de hand van de volgende 3 vragen ga je hiermee aan de gang:

1. Vertel in een lopend verhaal van minstens 300 woorden wat je de afgelopen jaren te weten bent gekomen over jezelf, je mogelijkheden en je voor- en afkeuren op het gebied van opleidingen en beroepen.
Ook details zijn belangrijk.
2. Wat moet er volgens jou in het eindexamenjaar nog gebeuren? Geef zo concreet mogelijk (dus niet: "open dagen bezoeken") aan wat je wilt ondernemen om in de loop van 6V een keuze te kunnen maken voor een vervolgopleiding (eventueel voorafgegaan door een jaar "iets anders"). Voorzie je problemen? Weet je het eigenlijk al?
3. Hoe ziet jouw ideale studie eruit?
Wat zou je allemaal in je studie willen vinden?
Je kunt denken aan bepaalde inhoudelijke vakken, vaardigheden die je zou willen leren, vormen van onderwijs, soort mensen dat er rondloopt, aantal studenten, vormen van begeleiding, instelling/plaats waar de studie gegeven wordt etc.

Dit verslag is de basis waarmee je volgend schooljaar gaat beginnen.

Titel

22. Terugblik, vooruitkijken en doorwerken van de studiekeuzespecial VvSL

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten-, motievenreflectie, netwerken, opleiding/werkexploratie, loopbaansturing

Doel

- Leerling kan benoemen wat hij / zij nog nodig heeft om tot een studiekeuze te komen
- Leerlingen zijn op de hoogte van de recente regelgeving, aanmeldprocedures, selecties enz rondom studies

Vorbereiding**Voorwerk voor docent**

Zorgen dat de lln de beschikking hebben over de studiekeuzespecial van de VvSL

Uitvoering**Uitleg door docent**

Eind vorig schooljaar heb je een balansverslag geschreven. Lees dit balansverslag door. Je kunt benoemen wat je dit schooljaar wilt gaan doen om tot een studiekeuze te komen.

Er is veel materiaal te vinden op internet waarin van alles wordt verteld over allerlei zaken die te maken hebben met je studiekeuze. Niet alle sites zijn alleen altijd even betrouwbaar. Ook wordt soms niet alle informatie duidelijk gepresenteerd. Daarom geeft de VvSL (Vereniging van schooldecanen en loopbaan begeleiders) elk schooljaar een studiekeuzespecial uit met daarin de meest recente informatie op het gebied van aanmelding, regelgeving en bijvoorbeeld financiën waar je als student mee te maken krijgt.

Ervaren, reflecteren, vastleggen

Alle leerlingen lezen de special door en benoemen voor henzelf punten waar ze op moeten letten.

Nabespreken

Hoe gaat de aanmelding in zijn werk?

Wat heb ik daarvoor nodig?

Voor wanneer moet ik me aanmelden?

Deze opdracht kan ook goed worden gebruikt om samen met de lln te bespreken wat ze nog nodig hebben om tot een studiekeuze te komen. Een leerling kan daar ook het balansverslag van vorig jaar bij gebruiken. Deze punten kan de leerling noteren en in zijn portfolio stoppen als reminder wat er nog moet worden gedaan.

Opmerking

-

Titel

23. 360 graden feedback met behulp van een rubric
SWOT analyse

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten-, motievenreflectie, netwerken, opleiding/werkexploratie, loopbaansturing

Doel

- Leerling krijgt inzicht in de eigen ontwikkeling op het gebied van de 5 competenties
- Leerling scoort zichzelf in een SWOT analyse.

Uitvoering

Uitleg door docent

Door middel van een rubric kun je de loopbaancompetenties in hun ontwikkeling volgen. Een rubric geeft met indicatoren weer welk gedrag bij een bepaalde competentie hoort. Een rubric is een formatief instrument, ontwikkelingsgericht en nodigt uit om 360 graden feedback te vragen.

Om je te ontwikkelen is een persoonlijke SWOT (sterkte-zwakte analyse) een handig instrument. Je krijgt een beeld van je sterke kanten en hoe je die kunt gebruiken om je zwakke kanten te ontwikkelen en aan te vullen.

Ervaren

Vorbereiden en uitvoeren

De leerling scoort zichzelf op de verschillende onderdelen. Wanneer je meerdere personen in je omgeving vraagt om dat ook voor jou te doen verschillende kanten input. Bevraag de personen aan wie je de rubric laat invullen waarom ze je een bepaalde score geven. Overweeg om andere mensen dan de vorige keer te vragen. Deze opdracht heb je in v5 ook al een keer gedaan. Nu is een bijkomend punt om te kijken of je een ontwikkeling kunt zien.

Op internet kun je veel informatie vinden over de SWOT analyse. Kort gezegd komt het hierop neer:

- De S staat voor 'Strengths' (sterktes): persoonlijke positieve eigenschappen of eigenschappen waar je voordeel bij hebt.
- De W staat voor 'Weaknesses' (zwaktes): persoonlijke negatieve eigenschappen of eigenschappen die in je nadeel werken.
- De O staat voor 'Opportunities' (kansen): omstandigheden buiten jezelf waar je voordeel bij kunt hebben.
- De T staat voor 'Threads' (bedreidingen): omstandigheden buiten jezelf die in je nadeel kunnen werken.

Dit is een voorbeeld van een persoonlijke SWOT analyse.

<p>STRENGTHS Internal focus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geduldig - Flexibel - Initiatiefrijk - Groot verantwoordelijkheidsgevoel - Humor als wapen om te relativeren - Behulpzaam - Betrouwbaar 	<p>WEAKNESSES Internal focus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Te veel geduld en te behulpzaam kan er toe leiden dat ik niet vaak genoeg nee zeg of dat ik er geen tijd voor heb. - Kan me ergeren aan mensen die te nonchalant met hun werk en verantwoordelijkheden omgaan. - Weinig ervaring in het aansturen van collega's.
<p>OPPORTUNITIES external focus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Door het volgen van de opleiding tot ICT-coach vergoot ik mijn kennis. - In mijn nieuwe rol als bouwcoördinator en lid managementteam kan ik mijn stem laten horen. - Allerlei ICT vernieuwingen / ontwikkelingen zoals draadloos internet 	<p>THREATS external focus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dagelijkse beslommeringen en problemen met hard- en software kan veel tijd kosten - Door al extra taken moet ik prioriteiten stellen en langetermijn doelen niet verliezen. - Welke vernieuwingen zijn relevant en passen binnen de school? Keuzes maken van alles een beetje is van alles net niets.

Het lege SWOT voorbeeld staat in bijlage 2.

Je kunt zelf even zoeken naar aanvullende informatie.

- <http://www.carrieretijger.nl/functioneren/commerciele-vaardigheden/swot-analyse>
- <https://www.123test.nl/persoonlijke-swot-analyse/>
- <https://www.randstad.nl/ontwikkelen/persoonlijke-ontwikkeling/swot-analyse>
- <https://www.brout.nl/swot-analyse/>
- https://www.nationalevacaturebank.nl/carriere/Carriere-ontwikkeling/Een-persoonlijke-SWOT-analyse?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Reflecteren, Vastleggen, Nabespreken

De onderlinge verschillen en overeenkomsten zijn interessant. Wat zeggen deze overeenkomsten en verschillen?

Daarnaast heb je vorig jaar ook deze opdracht met de rubric gedaan. Zijn er verschillen? Zie je een ontwikkeling? Had je die zelf ook anders gescoord dan vorige keer?

De rubric staat in bijlage 1.

Uitkomsten van de rubric kunnen in het portfolio worden opgenomen.

Hoe vond je het om een SWOT analyse van jezelf te maken? Bespreek deze eens met iemand in je naaste omgeving. Herkent deze persoon je eigen analyse? Wat kun je met deze kennis?

Zie je dingen terug in de SWOT analyse die ook in de rubric stonden?

Zou je deze manier later ook willen gebruiken om je eigen ontwikkeling te blijven meten?

Bijlage 1

Naam leerling .....

Competentie	Beginner (0-2)	Startend (3-5)	Ontwikkelend (6-8)	Competent (9-10)
Kwaliteitenreflectie	Ik weet nog niet waar ik goed in ben. Kan mijn sterke en zwakke punten niet zelf benoemen	Ik kan mijn kwaliteiten, sterke en zwakke punten benoemen, maar weet nog niet hoe ik ze kan ontwikkelen	Ik weet wat mijn kwaliteiten en talenten zijn en kan al ontwikkelstappen nemen	Ik weet precies waar ik wel en niet goed in ben en onderneem stappen om daarin beter te worden
Motievenreflectie	Ik weet nog niet wat voor mij belangrijk is in werk en opleiding. Ik weet wel wat ik leuk en minder leuk vindt in werk of opleiding	Ik kan minstens één drijfveer die ik belangrijk vind in werk en opleiding, maar heb nog geen volledig beeld. Ik weet zeker wat ik niet leuk zou vinden in werk of opleiding	Ik ken de voor mij belangrijke waarden, Ik weet wat ik fijn zou vinden, maar weet nog niet hoe ik dit in relatie tot werk of opleiding moet gebruiken.	Ik weet welke waarden er voor mij toe doen. Ik weet wat ik leuk en niet leuk vindt in werk of opleiding en kan daarop mijn keuzes en toekomstplannen baseren
Studie/ Werkexploratie	Ik weet nog niet welke kwaliteiten bij welk type werk of opleiding passen. Ik heb hulp nodig om dit te onderzoeken	Ik weet welke (vak)kwaliteiten je nodig hebt voor bepaalde typen werk/opleiding. Ik heb een beeld van wat er leuk en minder leuk is op bepaalde werkplekken en in bepaald werk.	Ik kan op basis van mijn kwaliteiten en drijfveren benoemen welke werkplekken passend zouden kunnen zijn. Ik doe actief ervaring op met deze kennis en onderzoek of ik op bepaalde werkplekken zou passen.	Ik ken mijn kwaliteiten en drijfveren zo goed dat ik weet welke werkplek/opleiding ik het best mij me past en waar ik het best tot mijn recht kom. Ik kan omgaan met de leuke en minder leuke kanten hiervan.

Netwerken	Ik heb een netwerk in mijn eigen sociale omgeving en weet nog niet wat netwerken is en hoe dit mij kan helpen	Ik kan mijn netwerk in kaart brengen en weet al hoe ik kan netwerken. Ik kan dat nog niet zonder hulp	Ik weet wat netwerken is en maak van bepaalde activiteiten gebruik om mijn netwerk te vergroten. Ik kan ook hulp vragen aan mijn netwerk	Ik vraag actief hulp aan mijn netwerk om verder te komen. Ik maak mijn netwerk actief zelf groter en kan ook iets betekenen voor anderen in mijn netwerk
Loopbaansturing	Ik onderneem, zonder hulp, zelf nog niets actief om mijn studie- of beroepskeuzes te overdenken. Ik vind reflecteren op mezelf nog erg moeilijk.	Ik kan met hulp activiteiten uitvoeren die me helpen om tot een beroeps- studiekeuze te komen. Ik heb hulp nodig bij reflectie, maar kan al belangrijke zaken benoemen.	Ik onderneem zelf activiteiten die me helpen om tot een beroeps en- studiekeuze te kunnen komen. Ik geef aan wat ik nodig heb om daarin verder te komen. Ik kan reflecteren op ervaringen en pas dit met en zonder hulp ook toe.	Ik ben zelf in staat om stappen te nemen en doe dat ook. Ik baseer mijn aanpak op reflectie en voorgaande ervaringen. Ik kan dit zonder hulp toepassen. Ik kan mijn keuzes uitleggen en verantwoorden en doe dat ook.

Bijlage 2

Maak je eigen SWOT-analyse in onderstaand schema

	Positief	Negatief
Intern	Sterktes	Zwaktes
Extern	Kansen	Bedrijgingen

Titel

24. Kers op de taart

Loopbaancompetenties

Kwaliteiten-, motievenreflectie, netwerken, opleiding/werkexploratie, loopbaansturing

Doel

- Leerling kan zijn eigen ontwikkeling van de afgelopen jaren onder woorden brengen
- Leerling weet welke opleiding hij / zij wil gaan doen en kan onder woorden brengen waarom het deze opleiding wordt in een bepaalde plaats.

Uitvoering**Uitleg door docent**

De afgelopen jaren heb je een groot aantal opdrachten gemaakt die te maken hadden met de 5 loopbaancompetenties. De laatste opdracht was een persoonlijke SWOT analyse en een 360 graden feedback analyse. Dit laatste onderdeel heb je ook gerelateerd aan dezelfde opdracht uit v5. Hierin stond je ontwikkeling op het gebied van de loopbaancompetenties centraal. Je hebt hier ook beschreven welke stappen je nog zou willen maken. Neem dat mee in dit verslag.

Daarnaast heb je allerlei LOB activiteiten ondernomen. Denk bijvoorbeeld aan de open dagen en de meeloopdagen.

In dit laatste verslag ga je het LOB traject afsluiten hier op school. De opdracht maak je aan de hand van de volgende vragen.

Uitvoeren, reflecteren, vastleggen

De vragen zijn:

1. Pak je balansverslag van vorig schooljaar erbij. Je hebt hier je ontwikkeling in de afgelopen jaren beschreven. Lees deze door en kijk eens in hoeverre er dingen zijn veranderd. Heb je je op bepaalde terreinen verder ontwikkelend? Probeer die ontwikkeling onder woorden te brengen. Je kunt ook de verslagen van je pitches / presentaties bij deze vraag gebruiken.
2. Welke opleiding wil je volgend schooljaar gaan doen? Beschrijf in een lopend verhaal je proces waardoor je tot deze beslissing bent gekomen. Vertel ook iets over de inhoud van de studie bijvoorbeeld over de vakken, de mate van keuzemogelijkheden enz. Benoem ook waarom je voor een bepaalde plek hebt gekozen.
3. Moet je een selectie doorlopen? Zo ja, heb je dan ook een reserve opleiding achter de hand. Wat zijn je plannen op moment dat je niet wordt aangenomen bij de opleiding? Probeer ook nu onder woorden te brengen wat je tot deze keuze heeft geleid.

Nabespreken

Gebruik dit verslag als basis voor je laatste pitch/presentatie.

Bijlage 3

Belangrijke data voor het keuzetraject 2020-2021:

Week 46, 47	introductie van traject profielkeuze 3 vwo (proces) (decaan)
Week 47, 48	start leerlingen met Qompas (coach)
Week 47 - week 8	leerlingen werken thuis en in de coachles aan Qompas (coach): de coach kan zelf invullen wanneer hij eraan werkt: alle 3 de klassen starten in week 47 / 48. De coach probeert 1 maal in de 2 of 3 weken er een les aan zou kunnen werken. Daarnaast kunnen er ook groepsopdrachten worden gedaan.
December en januari	lessen door coach over de profielkeuze (profielen, nieuwe vakken, uitleg profielkeuzeformulier, uitleg adviezen enz.)
Ma. 16 november	informatieve avond leerlingen en ouders vwo3 met als onderwerp de profielkeuze
Di. 26 januari	proeflessen van vakken indien nodig
Ma. 8 februari	9.00 uur: invullen cijfers en adviezen in Magister door de vakdocenten
Do. 18 februari	9.00 uur: online inleveren van de voorlopige profielkeuze
Week 8	decaan maakt overzichten van adviezen en keuzes
Week 9 en 10	decaan, conrector, coaches bespreken de voorlopige keuzes
Week 10, 11 en 12	coaches bespreken de voorlopige keuzes met de leerlingen
Do. 18 maart	stagedag voor de leerlingen
Ma. 29 maart	9.00 uur: digitaal inleveren definitieve keuze

Bijlage 4

Voorbeeld planning coachles profielkeuze (door groepje VKB, CTN, VLK)

Telkens halve lessen, waardoor er ook tijd is om met leerlingen te blijven praten of andere problemen te behandelen.

Les 1: draaiboek met schema: wat wanneer? Waarom doen we dit? Inloggen Qompas.

Les 2: doorlopen wat zijn de profielen, wat zijn de keuzevakken? Vooraf en daarna: wat zou jij nu kiezen? Waarom zou je dat nu kiezen?

Les 3: rangschikking vakken op basis van interesse en hoe goed je erin bent. Totalscore geeft aan welke vakken je het beste kunt kiezen en welke niet. Welke profielen rollen daaruit? (Qompas?)

Les 4: bovenbouwleerlingen met verschillende vakkenpakketten uitnodigen om iets te komen vertellen over hun profielkeuze en vragen te beantwoorden.

Les 5: Welke studies zou je willen doen en met welk profiel/vakkenpakket zou dat kunnen? Wat wil je sowieso niet uitsluiten? Vink maar aan op de lijst.

Les 6: coachgesprekken over toekomst (in kleinere groepjes). Wat zie jij jezelf doen? Wat zie jij een ander doen? Wat spreekt je aan? Waar ben je sterk in? Wat zijn je sterke en zwakke eigenschappen? Vraag je ouders vooraf daar een beeld van te schetsen. Eventueel een lijst met 20 of 30 keuzes tussen beroepen waarbij je uit duo's moet kiezen. Uiteindelijk kun je zo tot één keuze komen. Op basis daarvan stage?

Les 7: coachgesprekken over toekomst (in kleinere groepjes). Wat zie jij jezelf doen? Wat zie jij een ander doen? Wat spreekt je aan? Waar ben je sterk in? Wat zijn je sterke en zwakke eigenschappen? Vraag je ouders vooraf daar een beeld van te schetsen. Eventueel een lijst met 20 of 30 keuzes tussen beroepen waarbij je uit duo's moet kiezen. Uiteindelijk kun je zo tot één keuze komen. Op basis daarvan stage?

Les 8: coachgesprekken over toekomst (in kleinere groepjes). Wat zie jij jezelf doen? Wat zie jij een ander doen? Wat spreekt je aan? Waar ben je sterk in? Wat zijn je sterke en zwakke eigenschappen? Vraag je ouders vooraf daar een beeld van te schetsen. Eventueel een lijst met 20 of 30 keuzes tussen beroepen waarbij je uit duo's moet kiezen. Uiteindelijk kun je zo tot één keuze komen. Op basis daarvan stage?

Les 9: coachgesprekken over toekomst (in kleinere groepjes). Wat zie jij jezelf doen? Wat zie jij een ander doen? Wat spreekt je aan? Waar ben je sterk in? Wat zijn je sterke en zwakke eigenschappen? Vraag je ouders vooraf daar een beeld van te schetsen. Eventueel een lijst met 20 of 30 keuzes tussen beroepen waarbij je uit duo's moet kiezen. Uiteindelijk kun je zo tot één keuze komen. Op basis daarvan stage?

Les 10: bespreken stages.

Les 11: profielkeuze invullen.

Bijlage 5

Profiel van de decaan vwo 2006

Verantwoordelijkheden

- Legt verantwoording af aan de conrector en adviseert deze met betrekking tot het te voeren beleid in de afdeling.
- Is verantwoordelijk voor het programma van keuze- en studiebegeleiding in de afdeling

Bevoegdheden

- Mede beheer van decanaatsbudget
- Adviseert de schoolleiding en de conrector op het gebied van keuzebegeleiding

Werkzaamheden

- Neemt deel aan het periodiek overleg van de afdeling en overlegt daarin met de conrector en de coaches over het beleid binnen de afdeling.
- Begeleidt leerlingen, ouders en coaches bij diverse onderwijskundige keuzeprocessen
- Werkt nauw samen met de conrector, de andere decanen en de roostermaker
- Verzorgt mede de voorlichtingsactiviteiten voor ouders
- Werkt mee aan de verwerking van de pakketkeuze voor het rooster
- Bewaakt mede de doorstroom van de leerlingen naar een vervolgopleiding.

Competenties

- Is communicatief vaardig: kan goed luisteren, doorvragen en contact leggen
- Stimuleert, motiveert en coacht leerlingen in hun keuzeproces voor studie en
- Werkt goed samen met de beide andere decanen om de leerlingbegeleiding voor te bereiden en (mede) uit te voeren
- Adviseert en coacht docenten en coaches op het gebied van keuze- en studiebegeleiding van leerlingen
- Heeft een visie op onderwijskundige ontwikkelingen en initieert ontwikkelingen op het gebied van keuze- en studiebegeleiding
- Heeft organisatorisch vermogen en kan in piekperioden onder druk werken
- Onderhoudt goede contacten met ouders en externe deskundigen

Randvoorwaarden

- De normering in de normjaartaak is 350 uur
- De periode van tijdelijkheid is 6 cursusjaren
- Lesgeven in de afdeling
- Minstens vier dagen beschikbaar zijn, waaronder op donderdag (decanendag)
- Het volgen van een cursus op het gebied van leerlingbegeleiding en decanaat is noodzakelijk